

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Masteroppgave 2023 30 stp

Fakultet for landskap og samfunn, Institutt for landskapsarkitektur

Måling av kvalitet i byrom

Samtaler med tre norske landskapsarkitekter

Marie Kristine Koteng Nicolaisen

Master i landskapsarkitektur

Til minne om de umistelige
min kjære mamma, Mariann
og min fribente bestevonn, Blomst

Forord

Denne oppgaven har utviklet seg ut fra en iboende undring og higen etter å forstå verden rundt meg. For to år siden ble jeg endelig introdusert for et verktøy jeg hadde lengtet etter så langt på landskapsarkitekturstudiet. Metoden heter «Measuring Urban Design – Metrics for Livable Places», og er en kvantitativ målemetode for å måle ulike perseptuelle kvaliteter i byrommet. Etter å ha testet den ut, satt jeg og de fleste av mine medstudenter igjen med ganske mange spørsmål. Ingen jeg snakket med i ettertid kunne gi gode svar, men mange så ut til å mene at det var et spennende tema. Og dermed måtte det bli en masteroppgave av det.

Man kan kanskje kalle det noe ironisk at valget falt på den utpreget kvalitative metoden; semistrukturert intervju. Med andre ord at jeg skal bruke en *kvalitativ* metode for å undersøke om det er mulig å bruke *kvantitative* metoder for å måle *kvalitet* i byrom.

Denne oppgaven har tatt mange vendinger underveis. Selve den akademiske skriveprosessen har vært det som har vært mest utfordrende for meg, da det er en veldig annerledes måte å jobbe på enn det jeg har vært vant til gjennom studiet. Det at jeg har valgt tema på eget initiativ, og dermed i stor grad har måttet undersøke behovet og temaets relevans selv, har også vært utfordrende og jeg har tvilt mye, både på temaet og egne vurderinger underveis i skriveprosessen. Samtidig er det en oppgave jeg tror har klar relevans for fagfeltet, og som jeg håper vil bidra med nye perspektiver til et aktuelt tema: Måling av kvalitet i byrom.

Det er også viktig for meg å anerkjenne at min private situasjon har påvirket arbeidet med denne oppgaven. I januar 2023 reiste jeg til Washington D.C. sammen med min samboer, da han skulle på et tre måneders engasjement der. Samme dag som vi reiste, fikk jeg vite at min mor sannsynligvis var alvorlig syk. Usikkerhet rundt denne situasjonen gjorde at det var vanskelig å mobilisere og fokusere på masteroppgaven. Min mor gikk bort 12. mars. Jeg valgte derfor å utsette innlevering av oppgaven til august 2023.

Jeg vil gjerne takke veilederne mine, Katinka Horgen Evensen og Anne Katrine Geelmuyden for alle innspill og gode tilbakemeldinger i prosessen, og samboer Anders for all støtte.

Oslo-Årvoll / Washington D.C.

Bibliotekside

Tittel

Måling av kvalitet i byrom – Samtaler med tre norske landskapsarkitekter

Forfatter

Marie Kristine Koteng Nicolaisen

Veiledere

Anne Katrine Geelmuyden

Katinka Horgen Evensen

Oppgavetype

Masteroppgave, 30 studiepoeng, Landskapsarkitektur

Utgivelsesdato

15.08.2023

Format

Stående A4

Sider

56

Bilder, figurer og diagrammer

Selvprodusert, med mindre annet er oppgitt.

Nøkkelord

Måling, målemetoder, kvalitet i byrom, landskapsarkitektur

Abstract

The topic of this thesis is "measurement of quality in urban spaces", and it is explored through semi-structured interviews with three Norwegian landscape architects. The topic is based on a curiosity towards the method "Measuring Urban Design – Metrics for Livable Places" (Ewing & Clemente, 2013), and particularly influenced by the report "Mapping of indicators for pedestrian and activity-friendly local environments (...)" (Fongar & Thorén, 2022).

The thesis serves as a preliminary investigation to explore the foundation for further work in developing methods for measuring quality in urban spaces. In this regard, the questions that arise, but are not answered, can also be seen as findings, as they will guide the further work on the topic.

In the study, the informants have been asked, among other things, about their understanding of the concept "quality in urban spaces", if and how measuring quality in urban spaces is relevant, and how we as landscape architects can contribute to this work.

The results indicate that the landscape architects who participated in this study have various, and at times complex, perceptions of what "quality in urban spaces" entails. This shows the challenges of considering and developing better methods for measurement. All urban spaces are different, and perceptions of the quality in the urban spaces also vary, therefore it is difficult to measure. However, using measurement methods as supplements and starting points for professional discussion and development, can be useful. It is evident that we, as landscape architects, must also be involved in developing these measurement methods.

A concluding observation is that even though the findings in this study are not solely positive in terms of whether – and how – one can measure quality in urban spaces, it is still clear that this is a topic that the informants find interesting and is worth further research.

Sammendrag

Temaet for denne oppgaven er «måling av kvalitet i byrom». Dette utforskes gjennom semistrukturert intervjuer med tre norske landskapsarkitekter. Temaet er basert på en undring rundt målemetoden «Measuring urban design – metrics for livable places» (Ewing & Clemente, 2013) og aktualisert særlig av rapporten «Kartlegging av indikatorer for gå- og aktivitetsvennlige nærmiljøer som grunnlag for videre arbeid og systematisering» (Fongar & Thorén, 2022).

Informantene har i studien blitt spurt om blant annet hva de legger i begrepet «kvalitet i byrom», om og hvordan det er relevant å måle kvalitet i byrom, og hva vi som landskapsarkitekter kan bidra med i arbeidet med slike målinger.

Oppgaven er ment som en forundersøkelse for å utforske grunnlaget for videre arbeid med utvikling av målemetoder for kvalitet i byrom. I så måte kan spørsmålene som kommer opp, men ikke besvares, også ses på som funn i oppgaven, da de vil legge føringer i det videre arbeidet med temaet.

Resultatene viser at landskapsarkitektene som deltok i denne studien har mange ulike og til tider komplekse oppfatninger av hva «kvalitet i byrom» er. Dette underbygger utfordringene rundt å finne frem til – og utvikle – bedre målemetoder. Alle byrom er forskjellige, og oppfatninger av hva kvaliteten i disse byrommene er, er også forskjellige, og derfor vanskelig å måle. Men, å bruke målemetoder som supplement og utgangspunkt for faglig diskusjon og utvikling, kan likevel være nyttig. Det fremstår klart at vi som landskapsarkitekter også må være med å utvikle målemetodene.

En gjennomgående konklusjon er at selv om funnene i denne studien ikke er entydig positive når det kommer til om – og hvordan – man kan måle kvalitet i byrom, så er det allikevel tydelig at det er et tema som engasjerer informantene, og som er verdt å undersøke ytterligere.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	7
1.1	<i>Bakgrunn for valg av tema</i>	7
1.2	<i>Problemstilling</i>	9
2	Verdi- og kunnskapsgrunnlag	10
2.1	<i>Begrepsavklaringer og definisjoner</i>	10
2.1.1	Om kvalitet.....	10
2.1.2	Om byrom.....	11
2.1.3	Om kvalitet i byrom.....	12
2.2	<i>Måling av kvalitet i byrom – ulike vinklinger</i>	13
2.2.1	«Measuring urban design» – Teller, måler og kalkulerer.....	13
2.2.2	Jan Gehl – Teller, observerer og vurderer.....	14
2.2.3	Indikatorer for gå- og aktivitetsvennlige nærmiljøer.....	15
2.2.4	Byrom – en idehåndbok – det norske perspektivet.....	16
2.2.5	Annen relevant bakgrunn.....	16
3	Metode	18
3.1	<i>Litteratursøk</i>	18
3.2	<i>Intervju</i>	19
3.2.1	Utvikling av intervjuguide.....	20
3.2.2	Behandling av data og etiske vurderinger.....	20
3.2.3	Utvalg og rekruttering.....	22
3.2.4	Gjennomføring av intervju.....	23
3.2.5	Bearbeiding og analyse av intervjumaterialet.....	24
3.2.6	Refleksivitet og validitet.....	26
4	Resultater	28
4.1	<i>Hva legger vi som landskapsarkitekter i begrepet «kvalitet i byrom»?.....</i>	28
4.2	<i>Trenger vi målemetoder og indikatorer for å vurdere kvalitet i byrom? Hvorfor/hvorfor ikke?.....</i>	32
4.2.1	Bekymringer rundt måling av kvalitet i byrom.....	32
4.2.2	Positive holdninger til måling av kvalitet i byrom.....	37
4.3	<i>Hvilken rolle kan vi som landskapsarkitekter ha i arbeidet med vurdering av kvalitet i byrom?.....</i>	41
4.4	<i>Andre innspill fra informantene.....</i>	45
5	Drøfting	47
5.1	<i>Hva legger vi som landskapsarkitekter i begrepet «kvalitet i byrom»?.....</i>	47
5.2	<i>Trenger vi målemetoder og indikatorer for å vurdere kvalitet i byrom? Hvorfor/hvorfor ikke?.....</i>	48
5.3	<i>Hvilken rolle kan vi som landskapsarkitekter ha i arbeidet med vurdering av kvalitet i byrom?.....</i>	50
5.4	<i>Behovet for ytterligere forskning.....</i>	51
6	Konklusjoner	52
7	Referanseliste	54
8	Vedleggsliste	56
	Vedlegg 1 – Intervjuguide.....	56
	Vedlegg 2 – Samtykkeskjema.....	56
	Vedlegg 3 – SIKT Vurdering av meldeskjema.....	56
	Vedlegg 4 – Rekrutteringsmail.....	56

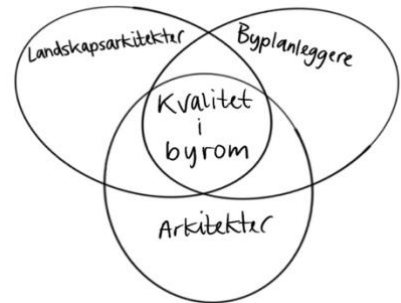
1 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Gjennom denne masteroppgaven ønsker jeg å utforske hvordan vi som landskapsarkitekter kan sikre kvalitet i byrom, og mer spesifikt; om vi kan bruke målemetoder for å gjøre det. Det er mange grunner til det. Den ene er at jeg vil påstå at det alltid er aktuelt å jobbe med å diskutere kvaliteten i det man gjør, uansett fagfelt og innfallsvinkel. Det kan gjøres som dype, filosofiske spørsmål, eller med et mer praktisk rettet fokus. Kvalitet er et mangefasettert begrep, og kan ha ulikt innhold avhengig av kontekst og hvem man spør. Likevel vil de fleste ha klare meninger om hva de definerer som kvalitet, og hvordan denne kvaliteten oppstår.

Det kan også virke som det er flere tegn i dagens samfunnsdebatt som ytterligere aktualiserer akkurat diskusjonen rundt kvalitet i byrom. I et essay i tidsskriftet Arkitektur pekes det for eksempel på Arkitekturopprøret som et «symptom på at folk føler seg avskåret fra en meningsfull diskusjon om hvordan hus og byer skal se ut» (Eriksen, 2023).

Landskapsarkitekter, arkitekter eller byplanleggere – Det er glidende overganger mellom alle disse planleggingsrollene. Temaet «kvalitet i byrom» er relevant for alle.

Da jeg tok kurset CityStudio Oslo (CSO) høsten 2021 fikk vi prøve oss på en målemetode utviklet av Ewing og Clemente (2013). Metoden går kort sagt ut på å registrere gitte små og større elementer ved et definert byrom (hovedsakelig ved telling eller finnes/finnes ikke-registreringer), vekte disse registreringene med en gitt faktor, og deretter regne sammen til en totalscore i fem ulike kategorier for hver gatestrekning/byrom. Disse kvalitetskategoriene er ingen nyskaping, men basert på arbeidet til (aner-)kjente planleggere, som f.eks. Kevin Lynch, Jane Jacobs og Gordon Cullen (Ewing & Clemente, 2013).

Det var både spennende og lærerikt å få være med på den prosessen. Allikevel var det mye jeg ikke forstod, og jeg satt igjen med en god del ubesvarte spørsmål til slutt – både om selve

metoden og hva som lå til grunn for den. Dette fikk meg til å ville grave enda dypere i materien. Spørsmålet jeg ville stille, var: Kan vi bruke slike metoder til noe?

For å belyse temaet ville jeg intervju praktiserende landskapsarkitekter om deres syn på kvalitet i byrom, særlig knyttet til behovet for måling av dette. Var det mulig å finne noen fellestrekk i deres oppfatninger av hvordan vi kan måle kvalitet?

1.2 Problemstilling

Temaet for oppgaven er «måling av kvalitet i byrom». Temaet er basert på en undring rundt den kvantitative målemetoden for kvalitet i byrom «Measuring urban design – metrics for livable places» (Ewing & Clemente, 2013) og aktualisert av rapporten «Kartlegging av indikatorer for gå- og aktivitetsvennlige nærmiljøer som grunnlag for videre arbeid og systematisering» (Fongar & Thorén, 2022)¹.

Det overordnede spørsmålet er: *Hvordan kan vi måle kvalitet i byrom?*

Jeg har valgt å utforske problemstillingen gjennom å stille følgende **tre forskningsspørsmål**:

1. *Hva legger vi som landskapsarkitekter i begrepet «kvalitet i byrom»?*
2. *Trenger vi målemetoder og indikatorer for å vurdere kvalitet i byrom?
Hvorfor/hvorfor ikke?*
3. *Hvilken rolle kan vi som landskapsarkitekter ha i arbeidet med vurdering av kvalitet i byrom?*

¹ Metoden og rapporten er beskrevet ytterligere under kapittel 2.2

2 Verdi- og kunnskapsgrunnlag

I dette kapittelet vil jeg presentere faglitteraturen jeg har lagt til grunn i oppgaven. Dette er ikke en systematisk gjennomgang av all litteratur som finnes, da kvalitet i byrom er et stort og omfattende tema. Jeg har derfor gjort noen bevisste utvalg med hensikt å belyse temaet fra ulike sider, men uten å måtte inkludere samtlige aktuelle kilder jeg kom over i prosessen.

I kapittelet vil jeg først avklare noen begreper og definisjoner rundt tematikken «måling av kvalitet i byrom». Hovedfokuset er på ulike vinklinger og noen konkrete målemetoder for vurdering av kvalitet i byrom. Til sammen gir kapittelet en kort, konsis innsikt i oppgavens tema og aktualitet, og er ment som et kunnskapsgrunnlag for analysene og konklusjonene senere i oppgaven.

2.1 Begrepsavklaringer og definisjoner

For å kunne diskutere hvordan vi kan måle kvalitet i byrom, er det først nødvendig å definere hva «kvalitetsbegrepet» inneholder, særlig hva det betyr i kontekst av et «byrom». Derfor vil dette underkapittelet handle om ulike måter å se på disse begrepene på.

Først kommer det et forsøk på en kort definisjon av begrepene hver for seg, deretter går kapitlet inn på disse begrepene sett i en sammenheng. Både historiske og dagsaktuelle tilnærminger til begrepene er med på å underbygge hvorfor «kvalitet i byrom» er et viktig tema for oppgavens problemstilling.

2.1.1 Om kvalitet

Min oppfatning av ordet «kvalitet» før jeg startet med dette arbeidet, var at det først og fremst er et positivt ladet ord. Med det menes at man ikke må legge til for eksempel «bra» eller «høy» foran, for at det skal fremstå som positivt rettet. Om noe får merkelappen «kvalitet», er det intuitivt bra, og også implisitt bedre enn noe annet.

Det finnes et utall kvalitetsdefinisjoner man kunne tatt utgangspunkt i for en slik oppgave. I følge Store Norske Leksikon er «kvalitet» en «tings måte å være på, tingens beskaffenhet». Det heter vider at når kvalitet brukes om sanseinntrykk, betyr det «spesifikk karakter», slik at

det for eksempel for en ting eller en gjenstand, kan man enkelt si at «kvalitet er evnen til å tilfredsstille brukerens krav og forventninger» (Gundersen & Halbo, SNL, 2018).

Det kan se ut til at det er mulig å dele kvalitetsbegrepet i to ulike former for beskrivelse av «tings måte å være på» (ibid). Enten kan det være som en verdisetting av tingen – at tingen har høy eller lav kvalitet, eller som tingens egenskaper – hva tingen gjør, eller hva slags funksjon(er) den har.

Norske helsemyndigheter legger, ifølge Frisch, til grunn en kvalitetsdefinisjon som sier at «Kvalitet er i hvilken grad en samling av iboende egenskaper oppfyller krav» (Frisch , 2011). Slike krav eller spesifikasjoner kan være gitt i lover, forskrifter, retningslinjer eller faglige standarder, og kvalitet kan være vanskelig å måle, men ofte benyttes det indikatorer som et indirekte mål for kvalitet (ibid).

2.1.2 Om byrom

Veilederen «Byrom – en idehåndbok» ble utgitt av kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) i 2016 (I dag heter det «Kommunal- og distriktsdepartementet», red.). Denne skal «inspirere kommuner og andre til å utvikle nettverk av gode byrom». Det heter der at begrepet «byrom» tradisjonelt har blitt brukt om åpne plasser i den tette byen, og at byrom i idehåndboken brukes om «alle offentlig tilgjengelige byrom, som gater, plasser og torg, parker, løkker og blågrønne områder» i byer og tettsteder. Videre omtales «byromsnettverk», som er hele «infrastrukturen av gater, plasser, parker, blågrønne områder og gang- og sykkelforbindelser.» Disse er en viktig del av by- og stedsutviklingen og kommuneplanarbeidet, og kan bidra til å øke stedets attraktivitet, koble byen eller tettstedet bedre sammen, og bedre folks livskvalitet (KMD, 2016. s. 11).

Butenschøn deler opp byrommets påvirkere i fire aktører; politikere, forvaltningen, prosjekteieren og fagfolkene. Disse fire aktørene er alle igjen påvirket av offentlighetens interesse og engasjement (2009. s.234). Butenschøn påpeker videre at disse aktørene har viktige roller i prosessen rundt utviklingen av byrom og at de *alle* må spille sammen for at resultatet skal bli «bedre enn det som bare er godt nok» (ibid.).

2.1.3 Om kvalitet i byrom

For meg gir begrepet kvalitet i byrom assosiasjoner til det gode, offentlige uterommet. Jeg har valgt å bruke begrepet «gode byrom» i tillegg til begrepet «kvalitet i byrom», for å skape flyt i oppgaven der det oppleves hensiktsmessig. Det kan videre se ut til at det svært mange elementer som påvirker kvalitet i byrom. Butenschøn (2009) prøver i «Byen – en bruksanvisning» å fange byens kompleksitet. Hans intensjon er å fange en bymessig essens ved å se på bruken av allmenningen, gaten, plassen og fasadene, som han mener har vært en av de største påvirkningene for utformingen av vår identitet som samfunn (ibid).

Butenschøn snakker også om utviklingen i bosettingsmønsteret i Norge. Det har gått fra en form for praktisk kvalitet – det at man ønsker å ha spesifikke elementer og tjenester tilgjengelig, som nærhet til barnehager, skoler, pleiehjem og butikker, og til at det nå i langt større grad er kvaliteten på opplevelsene som styrer hvor folk bosetter seg. Dermed er det nå blitt viktigere enn noen gang å utvikle det lokale særpreget, for å på den måten skape et sted som gir en egen opplevelse man ikke får andre steder (ibid).

Dette er også et tema Aspen er inne på i sin artikkel byteori og byutvikling. Han beskriver en dreining mot mer komplekse og bymessige kvaliteter enn det som har vært på dagsordenen tidligere. Hvordan byen erfares og oppleves, både sansemessig og kroppslig har også fått økt fokus. Dette innebærer videre en økt oppmerksomhet på «kvaliteter og fornemmelser som ikke umiddelbart lar seg favne av tradisjonelle former for språklig eller visuell representasjon» (2010. s. 19). Med andre ord; hva som blir sett på som viktige elementer for å sikre kvalitet ser ut til å være i stadig endring.

I Oslo kommune er det også fokus på å sikre kvalitet i byrommene, og om arkitekturpolitikken står det på kommunens nettsider at «Arkitekturpolitikk handler om utformingen av byens landskap, uterom, anlegg og bygg. Men, det handler også om hvordan arkitektur bidrar til å dekke samfunnets behov. Det dreier seg altså om estetikk og funksjon». Kommunen poengterer at et viktig mål for Oslo kommune er «Byvekst og fortetting med kvalitet», og de har også definert noen innsatsområder, hvor ett av innsatsområdene handler om utvikling av gode byrom og møteplasser (Oslo Kommune, 2023).

2.2 Måling av kvalitet i byrom – ulike vinklinger

For å belyse hva som menes med «måling av kvalitet i byrom» vil jeg i det videre gå nærmere inn på noen ulike målemetoder.

2.2.1 «Measuring urban design» – Teller, måler og kalkulerer.

Metoden “Measuring Urban Design – Metrics for Livable Places” var, som nevnt tidligere, det som satte i gang tankeprosessen som ledet til denne oppgaven. Metoden var opprinnelig en studie under Robert Wood Johnsons “Active Living Research Program”, hvor de i innledende runder jobbet med å identifisere og måle det fysiske miljøets effekt på fysisk aktivitet (Ewing & Clemente, 2013).

Ifølge forfatterne er verktøyet/metoden de har kommet frem til så god at den kan regnes som en «gullstandard» for systematisk måling av kvalitet i byrom. Dette mener de er fordi den har flere styrker: For det første er metoden basert på anerkjente arkitektur- og byplanleggingsprinsipper, for det andre har de testet og validert metoden grundig, og for det tredje har de laget en grundig metodebeskrivelse, med detaljert prosedyre for å vurdere byromsutformingen i de fem kategoriene (Ewing & Clemente, 2013).

Kategoriene representerer såkalte «perseptuelle kvaliteter». Perseptuelle kvaliteter handler om oppfattelsen av ulike aspekter ved byrom. Ikke om hvordan du reagerer til et sted eller hvilke assosiasjoner det gir deg – det handler kun om at du oppfatter/registrerer de. Det er på en annen side helt klart slik at mange perseptuelle kvaliteter er med på å vekke følelser hos folk, men kvaliteten i seg selv er i utgangspunktet «nøytral», i den forstand at den kan vekke ulike følelser hos ulike mennesker (ibid.).

Ewing og Clemente har gjennom en litteraturgjennomgang funnet beskrivelser av 51 ulike perseptuelle kvaliteter. De plukket ut de åtte som har fremstått de viktigste; Imageability, enclosure, human scale, transparency, complexity, coherence, legibility og linkage.² Og de klarte å komme frem til vellykkede målemetoder i de fem første kategoriene (ibid.).

² Betydningen av begrepene vurderes som best ivaretatt ved å gjengi de på engelsk, og ikke forsøke å oversette.

Forenklet så foregår målingen slik: Først defineres gatestrekkingen som du vil måle. Det skal være ca. 90m (300 feet). Det er detaljerte prosedyrer og beskrivelser for hvordan tellingen foregår. En av kategoriene er for eksempel «imageability». Der skal det telles og registreres blant annet antall tilgjengelige torg, parker, hager og gårdsrom, antall synlige store landskapselementer/naturlige landemerker og prosent historiske bygg.

I kategorien «human scale» registreres for eksempel høyde på bygg og antall «gatemøbler» (inkl. Benker, bord og stoler på restauranter, søppelkasser, gatelykter osv.) Resultatene fra disse tellingene vektet ved at de ganges med en faktor som er unik for hvert målepunkt. Til slutt summeres de vektete resultatene sammen, og gir en karakter på byrommet (ibid).

I noen av kategoriene finnes det en maksimumsverdi på sluttkarakteren, f.eks. fordi registreringene er i prosent eller at det registreres som finnes/finnes ikke (1/0). I de tilfellene hvor registreringen består i å telle alle elementer av en viss type, så eksisterer det i teorien ingen maksimumsverdi. Byrommet får slik en «karakter» i de fem ulike kvalitetskategoriene, og det heter at jo høyere karakter – jo bedre – for hver kategori (ibid.).

2.2.2 Jan Gehl – Teller, observerer og vurderer

Arkitekt og byplanlegger Jan Gehl er opptatt av det gjensidige forholdet mellom kvaliteten i byrommet og menneskenes aktiviteter (Gehl, 1971). Hva slags aktiviteter som skjer i byrommet, kan ifølge Gehl være et tegn på hvor god kvalitet byrommet har. Skjer det valgfrie og sosiale aktiviteter, og ikke bare nødvendige aktiviteter i byrommet, er det et tegn på et godt byrom. Med andre ord – «god kvalitet» i fysiske miljøer stimulerer til disse rekreative, valgfrie, og sosiale aktivitetene, som gjør det så «deilig å være utendørs» (1971. s.9).

Gehl er også en pådriver for å telle. Hans fokus er imidlertid på tellinger og registrering av mennesker og deres aktiviteter i byrommet. I følge Gehl og Svarre (2013) skal det systematisk vurderes fem grunnleggende studiespørsmål (Hvor mange? Hvem? Hvor? Hva? Og hvor lenge?) for å få spesifikk og brukbar informasjon om byrom og det komplekse samspillet mellom form og liv.

Det vises videre til ulike redskaper eller fremgangsmåter for å gjennomføre slike registreringer, hvor enkle tellinger er det mest grunnleggende. Andre redskaper er for eksempel «Plotte på plan»-metoden, som går ut på å markere på kart, f.eks. ulike typer opphold – der hvor folk står og ser, prater, sitter osv. I tillegg har vi «Bevegelser på plan», hvor bevegelser registreres som linjer på et kart, «Skygge og slå følge» for å registrere tid brukt på eller aktiviteter som oppstår langs en strekning, «Spor», hvor en sti kan observeres i snøen eller i gress, «Foto» for å beskrive situasjoner, «Dagbok» i form av iakttagelser for kvalitativt supplement til de andre mer kvantitative registreringene og «Test-gåtur» for å måle tid man bruker på en strekning og dermed kunne si noe om hindringene der (Gehl & Svarre, 2013). Alle er således metoder som på ulike måter registrerer menneskelig aktivitet.

2.2.3 Indikatorer for gå- og aktivitetsvennlige nærmiljøer

I 2020 fikk Institutt for landskapsarkitektur ved NMBU i oppdrag fra Helsedirektoratet å kartlegge egnede indikatorer for gå- og aktivitetsvennlige nærmiljøer, og særlig hvilke indikatorer som er i bruk blant offentlige organer i Norge (Fongar & Thorén, 2022).

Bestillingen fra Helsedirektoratet kom på bakgrunn av Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) sin handlingsplan for fysisk aktivitet «sammen for aktive liv» (ibid). Handlingsplanen peker på gå- og aktivitetsvennlige nærmiljøer som et stort innsatsområde for å sikre folks muligheter for å være fysisk aktive i hverdagen. Det kan videre bidra til å oppfylle de nasjonale folkehelsemålene, som kort sagt handler om; høy levealder, flere leveår med god helse og helsefremmende samfunnsutvikling (HOD, 2020).

Fongar og Thorén har altså kartlagt hvilke indikatorer som kan være aktuelle for å følge opp målene i handlingsplanen. De har hatt fokus på hvilke indikatorer offentlige organer i Norge og Norden benytter seg av (Fongar & Thorén, 2022). Ifølge kartleggingen finnes det mange relevante indikatorer, men også mange mangler: En av de store manglene er at det er liten grad av samordning blant de få, store offentlige organene som er tatt med i undersøkelsen (som Statens vegvesen, Miljødirektoratet, Statens kartverk osv.), både når det kommer til hvilke indikatorer de bruker, og ikke minst hvilket kunnskapsgrunnlag indikatorene bygger på (ibid.). Om indikatorene de har funnet, sier Fongar og Thorén at de hovedsakelig er av kvantitativ art, som viser til avstander, andeler og lignende, mens «det mangler indikatorer som sier noe om egenskaper knyttet til utforming og innhold» (2022. s. 8).

Helsedirektoratet ønsket i utgangspunktet også at Fongar og Thorén skulle formulere nye indikatorer og utvikle målemetoder for disse, men dette ble tatt ut av prosjektet, for å «formuleres ev. som et eget prosjekt» (Fongar & Thorén, 2022. s. 11).

Akkurat dette siste poenget mener jeg aktualiserer temaet «måling av kvalitet i byrom» ytterligere. Det ble derfor viktig for meg forsøke å vinkle, i alle fall deler av, denne oppgaven i en retning som kunne ha nytte for dette prosjektet som potensielt skal «formulere indikatorer og utvikle målemetoder».

2.2.4 Byrom – en idehåndbok – det norske perspektivet

Idehåndboken er utviklet for å gi overordnede, praktiske råd til kommuner om systematisk utvikling av byrom og byromsnettverk gjennom utvikling av byromsstrategier (Regjeringen, 2016). Men samtidig sier den svært lite konkret om hvordan man måler behovet og vurderer tiltakene i ettertid. Kanskje kan håndboken likevel gi indikasjoner på hva det kan være fornuftig å måle?

I idehåndboken påpekes det at «Byromsstrategien må derfor bygges på de lokale forutsetningene og utvikling av urbane kvaliteter tilpasses hvert enkelt sted» (KMD, 2016. s 10). Den viser så til fem kriterier som er viktig å ta hensyn til når man skal utvikle et godt byromsnettverk; Brukbarhet, nærhet, sammenkobling, bynatur og ikke minst, kvalitet; som ifølge idehåndboken handler om «stedskvaliteter, utforming av omgivelser og fysiske kvaliteter i byen». Og det legges vekt på at «nye prosjekter skal gi merverdi til byrom», men ikke hvordan man kan sikre at det er det vi gjør (ibid.).

Kort sagt presenterer idehåndboken mange perspektiver på *hva* som er viktig for å utvikle gode byrom – mange av disse i form av sjekklister, men det ser ikke ut til å være så mye fokus på *hvordan* man måler og vektet de ulike elementene i sjekklistene.

2.2.5 Annen relevant bakgrunn

Jeg har også sett etter andre relevante masteroppgaver ved NMBU, og selv om ingen har samme tema som min, har jeg funnet to som setter måling av naturkvaliteter i byen i fokus. I den ene legges det frem forslag til en metode hvor man vurderer kvaliteten av ulike byrom ut

ifra landskapsøkologiske prinsipper. Metoden har vurderingskriter både for sosiale, økologiske og miljøelementer basert på observasjon på de aktuelle stedene (Mokrosinski-Hoel, 2023). Den andre retter søkelyset på anerkjente verktøy og sertifiseringssystemer (som Breeam og blågrønn faktor) for å se om det er mulig å benytte disse til å lede bransjen inn i en mer naturpositiv utvikling, også for prosjekter i byen, med naturbaserte løsninger og bynatur (Nordhaug, 2023). Dette viser at måling av ulike former for naturkvaliteter er noe nyutdannede landskapsarkitekter er svært opptatt av og er videre med å aktualisere det overordnede temaet i denne oppgaven. Oppgavene er også eksempler på hvordan det er mulig å gå fram for å undersøke eksisterende- og utvikle nye målemetoder for vurdering av kvalitet i byrom.

3 Metode

I dette kapittelet gjør jeg rede for hvordan jeg har gått frem i arbeidet med oppgaven, både for kartlegging, funn og analyser, med begrunnelser for de metodiske valgene jeg har tatt.

3.1 Litteratursøk

Jeg har søkt etter litteratur på flere ulike måter under arbeidet med oppgaven.

Hovedfremgangsmåten er den såkalte «snøballmetoden», som går ut på at man fanger opp et tema, et ord eller en interessant kilde, og «klikker» seg videre i den hensikt å utforske og forstå et tema.

Som utgangspunkt for snøballmetoden har jeg hovedsakelig brukt «Measuring Urban Design – Metrics for Liveable Places», som er utarbeidet av amerikanerne Reid Ewing og Otto Clemente (2013). Jeg har brukt både forfatterne og boktittelen som søkeord for å se etter annen relevant litteratur fra forfatterne, og finne andre som har sitert eller bygget sitt arbeid på boken(/metoden). Jeg oppsøkte også noen av kildene de hadde brukt i arbeidet med metoden.

Jeg har videre fått anbefalinger om konkret litteratur og sentrale fagpersoner av veilederne, som jeg har søkt opp og igjen lett videre ut ifra. Av disse innspillene ble særlig rapporten *Kartlegging av indikatorer for gå- og aktivitetsvennlige nærmiljøer som grunnlag for videre arbeid og systematisering* (Fongar & Thoren, 2022), og samtalen jeg hadde med den ene forfatteren Kine Thorén, viktig i det videre arbeidet med oppgaven.

For et så bredt tema som «kvalitet i byrom» var det også nyttig å fysisk lete gjennom ulike tematiske bokhyller på biblioteket; særlig hyllen «Samfunn» på min lokale Deichmann-filial, Bjerke. Jeg har også hatt tilgang til Stortingets bibliotek, samt at jeg har lett etter bøker i metodelitteratur og landskapsarkitektur og byutvikling på Universitetsbiblioteket i Veterinærbygningen på NMBU.

3.2 Intervju

For å undersøke temaet i oppgaven; «måling av kvalitet i byrom» har jeg valgt å bruke *semistrukturert intervju* som metode. Semistrukturert intervju er en form for kvalitativt intervju, hvor spørsmålene som stilles er forhåndsbestemt, ofte i form av en intervjuguide, men fleksible. Intervjueren (jeg) gjør vurderinger underveis i intervjuet og kan endre på både rekkefølgen og ordlyden i spørsmål og forklaringer, samt legge til eller unngå spørsmål etter behov (Robson, 2002). Med andre ord: Selv om et semistrukturert intervju ofte har utgangspunkt i en intervjuguide, har intervjuer i tillegg frihet til å kunne forfølge interessante poenger som dukker opp underveis. Det gir en mer fleksibel intervjusituasjon, som likevel tar utgangspunkt i temaene en ønsker data om (Malterud, 2021, s.133)

Det er fordeler og ulemper knyttet til intervju som metode. En av utfordringene i studier som dette er personvern. Det er få informanter, og svarene informantene gir kan gjøre at de gjenkjennes i den endelige presentasjonen. Det er på den andre siden ikke veldig utleverende eller personlige spørsmål som stilles, men faglige spørsmål relatert til informantenes utdanning og yrke. Det vil allikevel kreve en viss faglig refleksjon, som nok kan fremstå som utleverende for noen. En utfordring med å ha et lite utvalg informanter – og at disse informantene er håndplukket – er at det ikke nødvendigvis blir representativt for hele gruppen. Det samme gjelder for semistrukturert intervju som metode – samtalen kan dreie i ulike retninger for de ulike informantene, spørsmål kan stilles ulikt, og man kan få ulike svar, som blir vanskelige å sammenligne på grunn av dette.

På den positive siden, kan et semistrukturert intervju føre til at man får mange ulike typer innspill, eller vinklinger til et tema, og man kan stille ulike spørsmål for å få informantene til å utdype svar som virker interessante. Dette var godt egnet til å undersøke denne problemstillingen, siden det var verdifullt med ulike perspektiver og meninger om temaet. Oppgaven er også ment å være et innspill til videre arbeid og mer forskning om temaet.

I følge Robson er kvalitativ forskning veldig fleksibel med tanke på hvilken analysemetode man bør benytte og han legger til et moment som har blitt viktig i mitt videre arbeid med valg av metode; «..when methods generating qualitative data *form the only, or a substantial, aspect of the study*, then *serious and detailed attention needs to be given to the principles of their analysis*» (Robson, 2002. s.456). Slik jeg oversetter og tolker det, sier han at det *ikke* vil være

en fasit på hvilken metode man skal følge i hvilke tilfeller, men heller at man må ha detaljert fokus på analyseprinsippene man benytter og beskrive disse godt. For å veie opp for manglende erfaring innen kvalitativ forskning er samarbeidet med og råd fra en veileder(e) og «eksperter» svært viktig (ibid). Jeg lot meg engasjere av Robsons beskrivelser av kvalitativ forskning, og har i stor grad benyttet hans innspill og metoder videre i dette prosjektet.

3.2.1 Utvikling av intervjuguide

For å strukturere intervjuet er det nyttig å benytte seg av en intervjuguide, som kan sies å være et slags manuskript. Det kan være formulert enten i form av temaer som skal dekkes under intervjuet, konkrete spørsmål som skal stilles eller en kombinasjon av disse (Kvale & Brinkmann, 2015). Intervjuguiden var noe av det første jeg begynte å jobbe med, da det var en del av dokumentasjonen som måtte sendes med søknad til SIKT. Arbeidet med intervjuguiden ble for meg en slags manifestering av aktualiteten i oppgaven: Jeg måtte finne frem til vinklinger som belyste noe som ikke var så godt belyst fra før, samtidig som de var interessante. Intensjonen med spørsmålene var å belyse måleperspektivet, og særlig det som kan ansees å være kvantitative målemetoder for kvalitet i byrom. Før jeg sendte inn intervjuguiden til SIKT konfererte jeg også med veiledere for å få deres synspunkter på den.

Jeg utviklet i ettertid intervjuguiden videre ved å legge til beskrivelser, jobbe med mulige overganger mellom temaer, og legge til mindre spørsmål som bygger opp om temaene. Jeg fikk også innspill fra en samtale med den ene forfatteren av rapporten «Kartlegging av indikatorer for gå- og aktivitetsvennlige nærmiljøer som grunnlag for videre arbeid og systematisering» (2022). De overordnede temaene var fortsatt de samme, så det ble ikke sendt ny søknad/oppdatering til SIKT. Intervjuguiden finnes i vedlegg 1.

Jeg gjorde også et testintervju med min samboer i forkant av intervjuene med informantene.

3.2.2 Behandling av data og etiske vurderinger

Intervjuene ble gjennomført digitalt, tatt opp på video og siden transkribert i fulltekst. Siden fremgangsmåten semistrukturerte intervjuer med video-/lydopptak innebærer lagring og publisering av persondata, så var jeg pliktig til å søke SIKT/NSD om tillatelse til å gjennomføre prosjektet. Dette medførte at jeg også måtte lage en intervjuguide (Vedlegg 1),

et informasjonsskriv for signering til samtykke (Vedlegg 2), samt en prosjektplan på et tidlig punkt i prosessen. Samtidig krever SIKT utfyllende opplysninger angående prosjektets detaljer gjennom utfylling av skjema på nettsidene.

Jeg benyttet SIKTs mal for informasjonsskriv til samtykke. Søknad ble sendt 23.1.23, med referansenummer 717078. Hvorpå meldeskjemaet ble automatisk vurdert. Det ble vurdert ut ifra mine svar, at personopplysningene som skulle behandles i prosjektet hadde lav personvernulempe og risiko. Vurderingen fra SIKT finnes i vedlegg 3.

Søknadsprosessen hos SIKT var til stor hjelp for meg i prosessen. Både med tanke på personvern vurderingen og databehandlingen som hørte med denne, men også med tanke på å strukturere og tydeliggjøre selve oppgaven.

Datainnsamlingen ble sikret gjennom videoopptaksfunksjonen i Microsoft Teams, som automatisk lagret opptaket på mitt personlige hjemområde i OneDrive. Dette er i tråd med NMBUs retningslinjer for innsamling og lagring av forskningsdata (Fossum-Raunehaug, 2018). Videoene lagres passordbeskyttet på NMBU sine områder frem til 31. desember 2023.

Jeg valgte også å supplere innsamlingen med å benytte nettskjema-diktafonappen. Denne appen tillot meg å gjøre opptak med min egen mobiltelefon, og lagret opptaket direkte i «Tjenester for sensitive data» (TSD).

3.2.3 Utvalg og rekruttering

Utvalget av informanter i denne oppgaven består av tre norske landskapsarkitekter.

En vesentlig del av det å gjøre et intervju er å finne ut av hvem som kan svare deg på det du lurer på – hvem som skal være utvalget ditt. Siden temaet for oppgaven er «måling av kvalitet i byrom» med en hensikt å utforske landskapsarkitekters holdninger rundt dette, var første steg å finne ut, mer spesifikt, hvilke landskapsarkitekter. Det ble derfor identifisert to ulike alternativer for utvelgelse; tilfeldig utvalg og prioriterte utvalg.

Jeg valgte å gjøre et prioritert utvalg gjennom bakgrunnsundersøkelser og veileders/eget nettverk. Ved å vurdere på forhånd hvilke personer som kunne tenkes å ha meninger om temaet, og spørre disse direkte om deltakelse, antok jeg at ville få mer utdypende svar. Selv om en slik utvelgelse av informanter kan føre med seg en viss *bias*, og gjøre at man får svar som ikke er representativt for hele gruppen. Likevel ville det fortsatt være veldig åpent hva de valgte informantene mener om temaet.

Informantene ble *ikke* valgt ut ifra om de er positive eller negative til slike målinger, men kun ut ifra at de er samfunnsengasjerte landskapsarkitekter, som har lang erfaring både fra bransjen og fra arbeid med større byromsprosjekter. Nettopp fordi hensikten med undersøkelsen er, å finne grunnlag for videre arbeid og utvikling, samt at den er av begrenset omfang tidsmessig, var det et prioritert utvalg som stod ut som den beste løsningen. Det ble antatt at det både ville gi flere, mer utdypede og begrunnede svar, og at det ville kreve færre informanter.

Etter å ha landet på å rekruttere gjennom prioritert utvalg, laget jeg en liste med navn på aktuelle kandidater ut ifra egne vurderinger og veileders innspill. Samtidig listet jeg også opp noen kontorer som kunne være aktuelle å kontakte for å etterspørre aktuelle kandidater dersom jeg trengte flere. Jeg fant kontaktinfo hovedsakelig gjennom å søke navnene opp på Google for å finne ut hvor de jobbet, for så å klikke meg inn på de aktuelle kontorene sine nettsider.

Jeg startet med seks navn, og endte med å nedprioritere to av kandidatene etter noen forhåndsundersøkelser. En kandidat viste seg at jobbet i samme bedrift som en annen kandidat. Den andre kandidaten var det vanskelig å finne kontaktinformasjon til. Jeg hadde på

forhånd et ønske om å kontakte aktuelle kandidater via deres arbeidsplass, både fordi jeg ville at de skulle delta i lys av at de er landskapsarkitekter, og at jeg ville fremstå som profesjonell og respektere deres privatliv.

Dermed satt jeg igjen med fire kandidater. Disse kunne etter mine vurderinger representere flere ulike grupper. De jobbet alle for ulike prosjekterende kontorer, i ulike deler av landet (Bergen, Tromsø, Oslo x2). Det var to menn og to kvinner. Jeg har ikke lagt vekt på alder, men alle har jobbet i bransjen i flere år, hvorav én er snart pensjonist. Jeg sendte en epost til de fire aktuelle kandidatene med forespørsel om de kunne stille til intervju, samt at jeg la ved samtykkeskjemaet og noen eksempler på spørsmål jeg ville stille for at de skulle få litt informasjon om prosjektet og starte tankeprosessen med en gang. En anonymisert versjon av eposten finnes i vedlegg 4, og samtykkeskjema finnes i vedlegg 2.

Tre av kandidatene svarte samme dag, at de gjerne ville delta. Den siste kandidaten jeg sendte forespørsel til svarte aldri. Dette ble utvalget mitt. Fra nå av vil jeg omtale disse tre felles som «informantene», og individuelt som «I1», «I2» og «I3», etter rekkefølgen de ble intervjuet i.

3.2.4 Gjennomføring av intervju

Siden dette er en intervjusituasjon hvor det ikke var noen intensjon om å vurdere informantenes umiddelbare reaksjoner, men heller et ønske om flest mulig innspill, valgte jeg å inkludere noen eksempler på spørsmål jeg tenkte å stille allerede i den første eposten, slik at de kunne forberede seg og reflektere over tematikken i forkant av intervjuet. Disse var:

- Hva mener du ligger i begrepet «kvalitet i byrom»?
- Bør man jobbe med å finne standardiserte metoder og indikatorer for å måle kvalitet i byrom? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvilken rolle bør vi som landskapsarkitekter ha i arbeidet med slike prosesser?

Intervjuene ble gjennomført digitalt på Teams, da jeg ikke hadde mulighet til å møte informantene fysisk. Det positive med denne løsningen er at jeg dermed ikke måtte ekskludere noen med bakgrunn i reisevei, samt at det var mulig å ta opp samtalen både via Teams og med nettskjema-diktafon-app, slik at opptakene ble dobbeltsikret. Det negative med å ha digitale intervjuer var at informantene satt i ulike miljøer da de ble intervjuet, og dermed kunne bli påvirket av ulike elementer og aktiviteter rundt seg.

Alle tre intervjuene ble gjennomført som planlagt; intervju 1 den 8.3.2023 (varte i ca. 45 minutter); intervju 2 den 9.3.2023 (varte i ca. 30 minutter) og; intervju 3 den 17.3.2023 (varte i ca. 65 min.)

Noen refleksjoner over gjennomføringen av intervjuene, er at det var vanskelig å holde seg til intervjuguiden. Det kunne selvsagt være at den ikke var god nok? Likevel tror jeg nok det handler vel så mye om temaet; som både er stort, omfattende og lett å diskutere. Det gjorde også at alle informantene snakket mye av seg selv. Særlig var en av veldig selvgående, og det var nesten vanskelig å komme til med nye spørsmål. Dette påvirket også intervjuets lengde.

3.2.5 Bearbeiding og analyse av intervjumaterialet

Ved å benytte Teams-opptak av intervjuene, ble det også registrert en automatisk transkripsjon. Etter gjennomførte intervjuer kunne jeg dermed ta en digital utskrift av transkripsjonene, og bruke disse som utgangspunkt.

Selv om intervjuene ble automatisk transkribert, var det et stort behov for opprydning i dokumentet ved fjerne mye tall, koder og avsnitt, samt at mange av ordene ikke var riktig transkribert fra Teams. Jeg har lyttet gjennom alle tre intervjuene og rettet opp i transkriberingen. Bearbeidelsen av transkripsjonene ble gjort i løpet av en to-ukers periode i begynnelsen av april, og ferdigstilt i overkant av en måned etter de første intervjuene ble gjennomført.

Som beskrevet innledningsvis i kapittel 3.2, er kvalitativ forskning veldig fleksibel med tanke på hvilken analysemetode man bør benytte (Robson, 2002). Jeg har valgt å benytte meg av en overordnet fremgangsmåte for dataanalyse som kalles «koding». Kodeprosessen går ut på at tekstsegmenter (sitater) i teksten blir plassert i ulike kategorier. Kategoriene er dynamiske, og omkoding, oppsplitting eller sammenslåing av kategorier etter gjentatte gjennomganger av tekstmaterialet er en del av prosessen (Kvale & Brinkmann, 2015). Jeg valgte å først printe ut intervjuene fysisk, lese gjennom og samtidig markere interessante sitater og uttalelser i teksten. Dette var en fin måte å bli kjent med stoffet igjen, da det hadde gått litt tid siden intervjuer og transkribering.

Innledningsvis var fokuset bare lese gjennom transkripsjonene og markere aktuelle sitater. Først jobbet jeg med materialet i Word og på papir om hverandre, før jeg innså at det var vanskelig å få oversikt over materialet og sortere det i kategorier på denne måten. Derfor gikk jeg til slutt over til å bruke kodeverktøyet ATLAS.ti.

I ATLAS.ti var det lett å markere sitater i teksten, og kode denne. Jeg hadde allerede begynt å merke sitater og lage kategorier på papirutskriftene. Det første jeg gjorde etter å ha importert transkripsjonsdokumentene inn i programvaren var å lese gjennom dem, samtidig som jeg overførte de markeringene jeg hadde gjort på papir inn i programmet og lette etter nye aktuelle sitater og kategorier.

Kategoriene ble formet og navngitt underveis i kodeprosessen. Jeg hadde allerede gjort meg noen tanker om temaer som deltakerne hadde snakket om under intervjuene, og som dermed kunne være aktuelle kategorier. Det har imidlertid vist seg utfordrende å vurdere akkurat hva som bør være med i selve sitatet, og hva som kan utelates. Det har også vært en utfordring med muntlig språk – med fyllord og ufullstendige setninger. Det var mye som ga mening og var interessant under intervjuene, men som ikke gir mening som sitater i transkripsjonen, uten kontekst.

Kodingen og det å jobbe med å presentere resultatene både visuelt og med tekst var, som beskrevet tidligere, en dynamisk prosess. Jeg har byttet på å gå gjennom dokumentene fra start til slutt, sitat for sitat, og kategori for kategori. Selv etter den siste gjennomgangen må jeg anerkjenne at jeg aller helst skulle gått gjennom og revidert kategorier og sjekket teksten enda en gang, selv om det er uvisst om dette ville ført til forbedringer.

Siden jeg har få informanter, og samtidig begrenset med tid, har jeg valgt å gjøre kodingen relativt enkel ved at jeg kun har ett nivå av kategorier for å samle sitater som handler om det samme, uten hierarkisk tilnærming og koblinger mellom kategorier og lignende. Kodingen veksler mellom å ta for seg sitater hvor informantene har svart direkte på spørsmål jeg stilte, mens andre ganger har jeg tolket en mening ut ifra noe de har sagt i en tilfeldig situasjon.

3.2.6 Refleksivitet og validitet

«Refleksivitet handler om forskerens forutsetninger og tolkningsramme» (Malterud, 2013. s. 17). Man kan benytte ulike systematiske tilnærminger for å prøve å minimere påvirkningen fra analytikeren, men man kommer ikke unna at tolkning er en viktig del i behandlingen av kvalitative data (Robson, 2002).

Et viktig aspekt ved kvalitative analyser er med andre ord kvaliteten på analytikeren, altså meg selv, med mine mangler, preferanser og forutinntatthet (Robson, 2002). Jeg har derfor tatt et dypdykk inn i meg selv og min bakgrunn, og reflektert rundt en del av mine erfaringer som jeg mener er relevante for temaet «måling av kvalitet i byrom»:

Jeg har vokst opp i Horten, en mellom-stor by på vestsiden av Oslofjorden. Jeg har flyttet mye innad i kommunen gjennom oppveksten, og dermed bodd både i veldig landlige deler, og i mer tettbygde områder nærmere sentrum. Jeg har vært student i Bergen i tre år, og har bodd og jobbet i både Oslo og Drammen. Med andre ord har jeg opplevd mange ulike byrom, over tid og på nært hold.

Jeg har realfagsbakgrunn, med en Bioingeniør bachelorgrad, som jeg tok på Høgskolen i Bergen (nå Høgskolen på Vestlandet). Etter det har jeg jobbet som bioingeniør på blodbanken i Drammen i seks år. Jeg anser meg som en person som liker å sette to streker under svaret, og som er vant med den «kjemiske» definisjonen av kvalitative analyser, som enkelt forklart handler om et bestemt stoff finnes eller ikke finnes i en prøve (Egeland & Hiis, 2022). Dette er med andre ord noe som har et ja- eller nei-svar, noe spørsmålene i denne oppgaven helt opplagt ikke har.

I perioden mens jeg har jobbet med denne oppgaven har jeg også måtte forholde meg til flere personlige, ekstreme påkjenninger, inkludert at min mor ble syk og gikk bort. Dette har naturligvis påvirket min konsentrasjon og kapasitet.

«Validitet handler om gyldighet, hva forskeren egentlig har funnet ut noe om» (Malterud, 2013. s. 17-18). I denne oppgaven har jeg valgt å bruke koding, eller kategorisering, som metode for å gjøre en innholdsanalyse av datamaterialet (Kvale & Brinkmann, 2015). Dette er en tidkrevende og omfattende prosess og det hadde vært svært hensiktsmessig med mer tid til

å bearbeide resultatene. Det er dessuten ifølge Kvale og Brinkmann fordeler og ulemper med koding. Fordelen er blant annet at forskeren (jeg) blir tvunget til å bli kjent med hver eneste detalj, og kan være fint å benytte for å få oversikt, når det foreligger store datasamlinger. Ulempen på sin side kan være at sitater kan bli tvunget inn i en kategori, som gjør at den mister noe av sin «polyfone (/flerstemte. red) mening» (ibid). Dette er veldig representativt for prosessen i denne oppgaven, slik jeg ser det. Selv om jeg mener å ha god oversikt over innholdet, har jeg dessverre ikke fått gått gjennom kodeprosessen og kategoriseringene så mange ganger som jeg hadde ønsket, og dermed kan det være at temaene jeg har kommet fram til kunne vært ytterligere justert.

En strategi for å veie opp for svakhetene ved kvalitative metoder, som et intervjustudie er, er metodetriangulering. Metodetriangulering går ut på å utforske problemstillingen med både kvalitativ og kvantitativ datainnsamlingsmetode, for så å se hvorvidt resultatene sammenfaller eller ikke. Dersom resultatene sammenfaller, styrker dette validiteten til studien (Halvorsen, 2008). Et sted i prosessen var det en tanke om å gjøre dokumentanalyser av enkelte måleverktøy og veiledere, men dette ble nedprioritert til fordel for ytterligere bearbeiding av resultatet fra de tre semistrukturerte intervjuene. Og selv om en dokumentanalyse vil anses som nok en kvalitativ metode, vil jeg påstå at sammenfallende resultater i denne fortsatt kunne bidratt til å styrke validiteten i oppgaven.

Noen generelle betraktninger er dessuten om det kan ha vært for overordnet fokus på kvantitative målemetoder til at informantene har klart å se for seg hva målemetodene kan innebære og hva som kan komme ut av de? I tillegg har jeg selv hatt store utfordringer med begrepsbruken. Jeg har brukt begreper om hverandre, uten å definere eller forankrede. Særlig i de tidlige delene av prosessen, før jeg kom skikkelig i gang med skriving. For meg er det tydelig at dette har vært en utfordring, også for informantene. Måling av kvalitet i byrom er et veldig stort, overordnet og sammensatt tema, og det har vært vanskelig å forholde seg til det, uten å gå i detaljer gjennom eksempler.

4 Resultater

I dette kapitlet vil jeg presentere hvordan jeg har oppfattet informantenes holdninger rundt måling av kvalitet i byrom. Kapitlet er inndelt i underkapitler som tilsvarer de tre forskningsspørsmålene, i tillegg til et underkapittel for «andre innspill».

4.1 Hva legger vi som landskapsarkitekter i begrepet «kvalitet i byrom»?

For å finne ut hva vi kan måle, som sier noe om kvaliteten i et byrom, så var det viktig å først definere hva informantene legger i selve begrepet. Hva mener de at bidrar til kvalitet i byrom? Spørsmålet ble både sendt til informantene på forhånd, og det ble stilt som det første spørsmålet i intervjuet.

Figur 1: Ordsdybde med informantenes innspill på hva de legger i «kvalitet i byrom». Laget i ATLAS.ti

Ordsdybden i figur 1 er en visualisering av kategoriseringen jeg har gjort av informantenes sitater. Jo større ordet er, jo flere ganger har kategorien blitt nevnt under intervjuene. Noen kategorier blir nevnt flere ganger i samme intervju, og dette er tatt med i beregningen. For eksempel er kategorien «stedsidentitet» nevnt i til sammen 11 sitater de tre intervjuene. Fullstendig liste over kategorier, antallet sitater som er registrert i hver kategori samt sitateksempler i noen av kategoriene kan også leses av tabell 1.

Det er en glidende overgang mellom kategoriene, og det kan være at noen av de kunne vært gruppert sammen. Men siden poenget er å vise frem ulike måter å definere hva som påvirker kvalitet i byrom, så fremstår det som nyttig å opprettholde flest mulig kategorier. Jeg har valgt

å både bruke sitater som var direkte svar på spørsmål rundt temaet, samt at jeg har tatt med noen innspill fra sitater som kom etter spørsmål om måling.

Informantene kom med mange innspill på hva de legger i «kvalitet i byrom». Noen av innspillene var vinklet som beskrivelser av gode byrom; Alle tre informantene snakker for eksempel om «Det gode stedet å være». I1 formulerte det slik:

«Hva er kvalitet, ikke sant? Det er liksom god.. gode steder å være. For alle også liksom.» (I1)

Andre innspill var på mer generelle faktorer som kan påvirke kvaliteten i byrommene, uten at det ble spesifisert om de bidrar positivt eller negativt til kvalitet i byrom. Igjen formulert av I1:

«jeg tenker sånn som tidsdybde, identitet, ikke sant? Det er viktig? Og så selvfølgelig da volumer og størrelser og... Og støy, altså...» (I1)

Tabell 1: Oversikt over kategorier, antall forekomster av sitater innen hver kategori og sitateksempler på hva informantene legger i begrepet "kvalitet i byrom". OBS! Tabellen går over flere sider.

Kategori	Antall sitater				Sitateksempler
	I1	I2	I3	tot	
• Stedsidentitet	2	1	8	11	«Det er ikke bare, altså at det har såpass mye med stedet... Stedet er såpass viktig for utformingen.» (I3)
• Enkelhet	1	1	5	7	«Sånn at det, av og til, så handler det liksom om gjøre det enkle.» (I3)
• Opplevelseskvalitet	6	0	0	6	«Det jeg tenker med kvalitet. Det handler jo om opplevelsen, at det er en god opplevelse.» (I1)
• Materialkvalitet	2	2	1	5	«Ja, det er nesten sånn når man snakker om kvalitet, så snakker man ofte om elementer. Altså.. eller om materialvalg.» (I1)
• Sosiale kvaliteter	1	0	4	5	«..hun var psykolog. Og hun snakket om byrommene ut fra menneskelige behov, altså det med kontakt, nærhet.» (I1)
• Det gode stedet å være	2	1	1	4	«Hva er kvalitet, ikke sant? Det er liksom god gode steder å være. For alle også liksom.» (I1)
• Lokalklima	2	1	1	4	«men det handler jo også om det som handler om stedets særegenhet, som handler om mikroklima, vegetasjonen (...))» (I2)
• Natur	2	2	0	4	«Og så selvfølgelig så kan man jo tenke ja, opplevelsen av natur, men så er det ikke alltid at det må være veldig mye natur for å ha en god opplevelse. Det har jo noe med andre ting i det rommet å gjøre.» (I1)
• Samspill mellom elementer	2	1	0	3	«Og så er det det som går på ren sånn faglig, altså vårt fag. Og det handler jo om materialitet. Byggeskikk, håndverk og ikke minst forståelse av bruk. Og når de tre sitter godt sammen, så kan man oppnå en kvalitet i uterom.» (I2)
• Forståelse av bruk	0	2	1	3	«Og de målsetningene i et prosjektet er jo ofte, liksom, utviklet sammen med brukerne. Og så liksom, løser man det som brukerne har sagt at de ønsker eller har behov for. Da er min erfaring at det blir så ofte sånn som man har tenkt seg, og så blir det ofte litt bedre enn det man har tenkt seg.» (I2)
• Helhet	2	1	0	3	«Men kvalitet tror jeg oppfatter sammen som veldig sånn helhet... en helhetlig opplevelse av stedet.» (I1)
• Solforhold	2	0	1	3	«Og når vi snakker om kvaliteten på stedet, så snakker vi om for eksempel en solvegg, lun plass, et stort tre som står der.» (I1)
• Variasjon	2	1	0	3	«det å skape by og opplevelse og kanskje en del av den gå-problematikken er jo variasjon.» (I1)
• Håndverk/byggeskikk	0	2	0	2	(nevnt i bisetninger)
• Støy	1	0	1	2	(nevnt i bisetninger)
• Svare på en problemstilling	0	2	0	2	«Så, så lenge man liksom klarer å holde en ganske rett linje og.. og på en måte svarer på det som er den originale problemstillingen, og den er god, så vet man at det er et helt prosjekt (...))» (I2)
• Varighet	0	0	2	2	«det er veldig mye av de byrommene vi har som har et ganske langt liv. Hus kommer og går og fargene på husene, så det.. Det er jo det limet, altså gatene og plassene er veldig mye av limet i en by. Og det som du kanskje har med deg videre i flere hundrede år. Så da kanskje vi skal være mere flink til å gi den kvaliteten, altså varigheten.» (I3)
• Vedlikehold	1	0	1	2	«det der med opplevelse har jo mye drift å gjøre og, ikke sant, om det er godt eller dårlig driftet.» (I1)

• Wow-opplevelse	1	1	0	2	«men det kan jo også gå, liksom, og bare «oi!». Man ser opp på fasader og ser at det skjer masse ting ved det bygget, og så lurer man på hvem er det som er i det bygget? Eller; hva er det for noe? Jeg synes du... det er liksom.. ja, det handler om undring eller oppdagelser eller kunnskap.» (I2)
• Økonomi	2	0	0	2	«Altså, kvalitet, blir veldig ofte koblet direkte opp mot penger, hvis du skjønner? (...) de snakker om liksom hvilket kvalitetsnivå skal de ligge på? Det er det nesten sånn, hvor store investeringer skal de gjøre. På en måte.. er det granitt her, eller er det grus liksom? Altså da definerer man jo materialkvaliteten eller hvordan... kanskje ikke opplevelseskvaliteten? For det trenger ikke å ha noe med pris og materialer gjøre.» (I1)
• Biologisk mangfold	1	0	0	1	(nevnt i bisetning)
• Fargebruk	1	0	0	1	(nevnt i bisetning)
• Funksjon	0	0	1	1	(nevnt i bisetning)
• Høyder	0	1	0	1	(nevnt i bisetning)
• Mangfold	1	0	0	1	(nevnt i bisetning)
• Politisk definisjon	0	1	0	1	«Det er jo litt sånn diffuse.. diffus politisk greie som jeg ikke.. Som jeg tror er litt misforstått og som, ja, er for diffust for å ha noen mening egentlig.» (I2)
• Tidsdybde	1	0	0	1	(nevnt i bisetning)
• Tydelig uttrykk	1	0	0	1	«Nei, jeg liker liksom at det er et tydelig uttrykk (...) Men det uttrykket trenger ikke å være påtrengende, men at det er... Jeg tror jeg liker tydelighet på et eller annet vis.» (I1)
• Volum	1	0	0	1	(nevnt i bisetning)
• Walkability	1	0	0	1	«Mye av den tettstedsutviklingen som foregår eller som burde foregå, er jo nettopp det å tilrettelegge for gåing.» (I1)

4.2 Trenger vi målemetoder og indikatorer for å vurdere kvalitet i byrom? Hvorfor/hvorfor ikke?

I hovedsak kan tilbakemeldingene i dette avsnittet deles inn i to hovedkategorier; bekymringer rundt måling av kvalitet i byrom (40 kategoriserte sitater) og positive holdninger rundt måling av kvalitet i byrom (33 kategoriserte sitater). Selv om det ikke er veldig mange flere sitater rundt bekymringer, er også mitt inntrykk at informantene, særlig I1 og I3, fremstod som vesentlig mer bekymret enn positive til måling av kvalitet i byrom.

4.2.1 Bekymringer rundt måling av kvalitet i byrom

Informantene hadde en del bekymringer rundt måling av kvalitet i byrom og standardiseringen av slike målemetoder. En fullstendig oversikt over kategoriseringen, med antall sitater i hver kategori og sitateksempler, vises i tabell 2. Jeg vil videre beskrive noen av funnene.

En tydelig tendens i bekymringene hos informantene er hvordan vi kan vite at vi måler «rett». Dette viste seg blant annet i form av spørsmål rundt hvordan vi kan bestemme hva som er viktige parameter og hvordan vi kan vekte de. I1 sa for eksempel;

«Så det er liksom noe med hvordan skal man sette at den ene er mer verdt enn den andre, eller har høyere kvalitet, eller.. jeg er veldig usikker på det.»
(I1)

Et annet moment de bekymret seg over var hvordan vi kan klare å ta hensyn til samspillet mellom elementene som måles? I1 snakker om at det kan være vanskelig å forholde seg til byrommet, hvis det skjer for mye der som ikke henger sammen;

«(...) Og da, da kanskje ikke den tellemetoden jeg så god. Jeg vet ikke.. Hvis du har masse elementer som egentlig ikke spiller så godt sammen, så kan det kanskje få en høy score fordi det stor opplevelsesverdi på én måte, men... kanskje litt mye sirkus?» (I1)

De er også opptatt av problemstillingen rundt vektingen av det faglige skjønnnet opp mot analysen – altså når metoden sier en ting, men man ser noe helt annet?

«(...)Denne slo svakt ut etter vår metode..., men det er jo et byrom stappfull av kvalitet og populært, og vi... Her ønsker vi ikke å gjøre noen endringer, altså. At man at man etter å ha gjort den metoden er nødt til å ta den kvalitative vurderingen.» (I1)

Alle informantene påpeker at de ikke har troen på «én» målemetode felles for alle – fordi det finnes veldig mange ulike typer byrom. Norge er et «langstrakt land» som I1 påpeker, og ulike byer har ulike behov for sine byrom, som det er viktig å ta hensyn til. Her påpekt av I3;

«(...) For det er noe annet med Brønnøysund enn København. Det er forskjell. Du kan ikke bruke det samme verktøyet.» (I3)

Og dette fører jo igjen til en bekymring rundt hvordan vi kan vite at vi bruker riktig måling til riktig prosjekt, som I1 sier;

«(...) du får noen svar som kanskje ikke stemmer på stedet fordi metoden ikke stemmer til bruken» (I1)

Informantene er også opptatt av at det rett og slett er enkelte ting som de ikke kan se for seg hvordan det går an å måle og som dermed kan være vanskelig å dekke med standardiserte målemetoder; Dette handler om sammensatte helhetsbilder av stedet – særlig om hvordan ting henger sammen som stedsidentitet og studier av menneskelig aktivitet (inntrykk ved observasjon). Om det siste sier I3;

«det viktigste var faktisk det vi lærte med å bare være på stedet fire ganger i timen, altså for å se på interaksjonen.» (I3)

Både I2 og I3 snakker om hvordan standardisering av målemetoder kan være til hinder for utvikling. I3 er opptatt av at dette med at målinger kan gjøre at man ser alle prosjekter med samme øyne, og at vi får byrom som er kjedelige;

«Det som er farlig, det er jo det at du bruker sånn de samme øynene på alle prosjekter, altså, for da blir de ganske kjedelige.» (I3)

«Men hvordan er det, altså, når kan vi skape nye ting? Det er ofte ved at du går ut av komfortsonen og skaper noe som har med stedet å gjøre eller situasjonen.» (I3)

Mens I2 antyder at en standardisering av enkelte målemetoder kan forhindre utviklingen av nye målemetoder. For det er ikke slik at norske kommuner ikke jobber med å måle kvalitet i byrom i dag. Det at de står helt fritt til å velge eller lage egne målemetoder gjør at man kan drive utviklende kunnskapsutveksling, fordi byene velger ulike fremgangsmåter, og tester ulike metoder:

«Og så utveksler de ideer og på en måte.. lærdom og sånt. Men de de holder fortsatt litt sine egne linjer. Jeg tror sånn sett at det er ganske bra og ikke standardiserer det.» (I2)

Både I1 og I3 er redd for misbruk dersom man begynner å standardisere målemetoder for kvalitet i byrom.

«Det andre er hvordan du veier tingene eller måler tingene, så det er på en måte det instrumentet man i tilfeller bruker. Altså hvordan man bruker det til det ene og andre. Som for sånn som du har skrevet det, så kan man jo både si at dette kan misbrukes, men det kan og brukes på en riktig måte, og da er det godt.» (I3)

Begge antyder også en usikkerhet rundt bruk av kunstig intelligens og hvordan målemetoder potensielt kan ende opp som oppskrifter for databehandlingsprogrammer, mer enn at man bruker den menneskelige og mer kvalitative vurderingen.

«Jeg har blitt litt sånn skremt av kunstig intelligens for tiden da. Så kanskje det er det at det går an å bare kjøre kunstig intelligens over alt som kan gi oss svarene på ting? Jeg vet ikke.» (I1)

Tabell 2: Oversikt over kategorier, antall forekomster av sitater innen hver kategori og sitateksempler på bekymringer informantene har til måling av kvalitet i byrom. OBS! Tabellen går over flere sider.

Kategori	Antall sitater				Sitateksempler
	I1	I2	I3	tot	
● Store variasjoner på byrom i Norge	3	2	2	7	«Vi har et veldig langstrakt land da, med masse forskjellige ulike, kall det utfordringer og opplevelser, og bruk av uterommene.» (I1) «og det kommer til å være forskjellig. Og denne hadde nok også, Geel var med på noe annet også, oppe i Nord Norge som de bommet etter min mening. Helt feil på. For det er noe annet med Brønnøysund enn København. Det er forskjell. Du kan ikke bruke det samme verktøyet.» (I3) «om det er en urban situasjon, eller om det er en landskapsituasjon så er det litt forskjellig.» (I2)
● Hvordan tolke og bruke resultater?	3	0	3	6	«Ja Okey, hva... Skal man bruke det til å finne ut av? «Her trenger vi å gjøre noe. Her trenger vi ikke..», eller hva? Hva skal man liksom.. hva, hva skal den brukes til?» (I1) Så er det det å sette det inn de verktøyene vi har i en måte å bruke det på, slik at det ikke blir nok en sånn bok som du skal følge. Altså som tek17.» (I3)
● Standardisering kan hindre utvikling	0	1	5	6	«Og så utveksler de ideer og på en måte.. lærdom og sånt. Men de de holder fortsatt litt sine egne linjer. Jeg tror sånn sett at det er ganske bra og ikke standardiserer det.» (I2) «Det som er farlig, det er jo det at du bruker sånn de samme øynene på alle prosjekter, altså, for da blir de ganske kjedelige.» (I3) «Nei. Altså, det er jo kanskje det som er viktig med at du får det målesystemet, og at det er noen som bør.. at du ikke da trumfer de gode tankene.» (I3)
● Hvordan vekte?	3	0	2	5	«Så det er liksom noe med hvordan skal man sette at den ene er mer verdt enn den andre, eller har høyere kvalitet, eller.. jeg er veldig usikker på det.» (I1)
● Misbruk - om målingen brukes for noe annet enn intensjonen	1	0	4	5	«så den... hvordan man kan bruke et verktøy og de verktøyene du har på, både bruker de og misbruker de.» (I3)
● Hva når analysen er "feil" - Når og hvordan skal den føye "faglig skjønn"	1	0	2	3	«..Det mangler noe i forhold til metoden,(...)men det er jo et byrom stappfull av kvalitet og populært, (...) At man at man etter å ha gjort den metoden er nødt til å ta den kvalitative vurderingen.» (I1)
● Kunstig intelligens	2	0	1	3	«Eller trenger man, ikke sant, trenger man den kvalitative vurderingen som vi, tross alt, som mennesker kanskje får til? Mmmm... Som det er grenser for hvor mye du kan putte inn i den maskinen... Jeg vet ikke.» (I1)
● Hvordan bestemme hva som er viktige parametre?	1	0	1	2	Men så trenger man jo ting ja for å kunne... ja, hva måler man da, da? Går det på timer med sol i døgnet? Går det på vindhastighet? Eller går det på, ja skjønner du? Sol-skygge? Materialer? Mangfold? Farger?» (I1)

● Hvordan måle stedsidentitet?	0	0	1	1	«Mo i Rana. Disse tekstene som vi har lagt ned der, har gitt en sånn betydning for stedet, og at det du har hedret de som har slitt og løftet fremover. Det som tidligere var varme og elendighet, det får lov til å ligge der litt sånn og gløder. Så det er noen av de tingene som... mmm... Er lett å ikke få med i et målesystem.» (I3)
● Hvordan vite at vi bruker rett metode til rett prosjekt?	1	0	0	1	«de er kanskje litt den samme fellen man kan gå i her, at man driver og kartlegger noe, og du får noen svar som kanskje ikke stemmer på stedet fordi metoden ikke stemmer til bruken» (I1)
● Inntrykk ved observasjon	0	0	1	1	«Når vi har vært ute og talt trafikkstrøm, hvordan folk går i strandgaten, brukt geel-metoden, for å observere. Så reagerte jeg litt på at vi kunne ikke sette opp sette ut oppgavene til studenter.. eller.. det viktigste var faktisk det vi lærte med å bare være på stedet fire ganger i timen, altså for å se på interaksjonen.» (I3)

4.2.2 Positive holdninger til måling av kvalitet i byrom

Informantenes positive holdninger til måling av kvalitet i byrom kan hovedsakelig sorteres i to ulike grupper; hva informantene mener vi kan måle, og hva vi kan bruke målingene til. En fullstendig oversikt over kategoriseringen, med antall sitater i hver kategori og sitateksempler vises i tabell 3. Jeg vil videre beskrive noen av funnene.

Dette mener informantene at vi kan måle

Informantene er opptatt av at det tross alt er enkelte ting som bidrar til kvalitet i byrom som kan måles. Og det finnes ifølge I2 mange ting vi måler allerede, uten at det blir gått noe nærmere inn på de spesifikke metodene, slik som for eksempel; grønt, jordsmonn og massehåndtering. I2 nevner også noen spesifikke metoder/verktøy; som blågrønn faktor, sosial overflatefaktor og barnevennlig by. I2 har selv vært med å utvikle metoden barnevennlig by på oppdrag av plan og bygningsetaten i Oslo. Metoden måler i følge I2 fysisk tilrettelegging av ulike former for lek og legger til;

«... Så det er en.. den er en kvantitativ greie, men som har kvalitative elementer i seg da.» (I2)

Under intervjuene nevnte jeg rapporten til Fongar og Thorén om gå- og aktivitetsvennlige nærmiljøer, og I1 responderte med å si seg enig i at en viktig del av tettstedsutviklingen er å tilrettelegge for gåing, og at dette er noe det mulig å se for seg at vi kan måle;

«man kan helt sikkert lage knagger om hva som er på en måte.. Positive ting for en «gåby» da, eller hva jeg skal kalle det. For å få folk til å gå mere.» (I1)

Det virker også, ifølge informantene, som at det å telle mennesker også kan ha noe for seg. Selv om I3 mente, som påpekt tidligere, at vi lærer aller mest av å være tilstede og observere selv, så kommer det tydelig frem at I3 selv har benyttet seg av «Gehl-metoden» (se kap. 2.2.2), men at det kanskje først og fremst er å regne som «statistikk» og noe som må sees i sammenheng med andre observasjoner.

Særlig I2 er veldig opptatt av brukerperspektivet når vi måler, og mener at vi har mye å lære av interaksjonsdesignerne, når vi lager undersøkelser for brukerne av byrommene. Dette

innebærer for eksempel å unngå å bruke fagbegreper, og tilpasse undersøkelser og spørsmål til de som skal svare.

«Så jeg er liksom mer ute etter en sånn direkte.. som en barnehageansatt kan svare på. Hvordan bruker dere i byen? Hva er viktig for dere når dere bruker byen? (...) Så jeg jeg ute etter mindre akademia og mer brukerinvolvering da» (I2)

Dette mener informantene målingene kan brukes til

Alle informantene har noen betraktninger rundt hva man kan bruke ulike målinger til. Blant annet blir det trukket frem at det kan brukes til å finne utfordringer og forbedringspotensialer, selv om det flere ganger påpekes at en måling alene, ikke er «nok». Men som I3 sier;

«Kanskje du skal bruke et verktøy til å forstå.. eller, hjelpe deg til å forstå, det det du tror du har sett?» (I3)

I1 og I2 er inne på at man kan bruke målinger til å måle både utvikling over tid. I1 sier for eksempel;

«det er helt sikkert nytte av det, men det er kanskje mest til liksom litt sånn forvaltning og til å på en måte se hvordan byen utvikler seg og litt sånne ting, vil jeg tro.» (I1)

Mens I2 er mer opptatt av at det i hvert prosjekt bør defineres egne mål og bestemmes målemetoder for å se utviklingen i byrommet. Og slik sett få svar om man har «lykkes» i prosjektene.

«Ja det dette prosjektet gjør vi for å få flere barnefamilier til å bruke byen», og da må man kunne måle etter fem år; Ja, er det flere barnefamilier som har begynt å bruke denne delen av byen?» (I2)

Det var en del tilbakemeldinger rundt utfordringer i samarbeidet med andre faggrupper (Dette blir mer omtalt under kap. 4.4) og I2 mener at målemetoder kan være med å hjelpe oss å sette fokus på vår del av faget;

«Ja tenker at det er kjempebra, fordi det blir da.. da er det ikke lenger synsing hvis det er sånn at ja, de resultatene som kommer fram der vil

hjelpet det, for å få fokus på fag.. vår del av det faget. Og for generelt fokus på det tverrfaglige rene.» (I2)

I2 konkretiserer behovet for målemetoder slik;

«Nei, du trenger ikke noe standard for å måle. Du trenger bare gode verktøy. (...) hvis det viser seg at et verktøy er mye bedre enn det andre, så bruker man det. Men jeg tenker generelt at det er bra med en bredde.» (I2)

Tabell 3: Oversikt over kategorier, antall forekomster av sitater innen hver kategori og sitateksempler på positive holdninger informantene har til måling av kvalitet i byrom. OBS! Tabellen går over flere sider.

Kategori	Antall sitater				Sitateksempler
	I1	I2	I3	tot	
● Egne mål til hvert prosjekt	1	6	3	10	«og så må man jo se da liksom.. har man fått.. har man klart å gjennomføre den politikken man ønsket. «Ja? Eller nei?» Det blir jo litt sånn svaret på vårt delmål. Har man fått til at flere velger å gå sykle? Har man fått til flere barnefamilier som velger å spandere timer i sentrum.» (I2) «For hvorfor har man laget det byrommet? Det er ikke for å de andre ved siden av. Vi må bare, kanskje tydeligere, hvis vi går tilbake igjen til målene dine, eller måling.. og så at du er tydeligere på målene, på hva du skal gjøre.» (I3)
● Hva kan vi bruke målingene til?	1	3	2	6	«denne målingen også ganske bra for å kunne liksom holde.. og holde liksom kontroll på målsetningen, at det man gjør. Hvis målsetning å lage et grønn kvartal, og så har du liksom prosjektert veldig lenge, og så ser du at du har laget brannoppstillingsplasser og du har laget gangveier og du har laget terrasser... markterrasser... Og så ser du at det bare ti prosent grønt igjen når det totale flaten. Da sier vi «nei, men det var ikke så bra..». Da har du på en måte ikke oppnå den målsettingen.» (I2) «Kanskje du skal bruke et verktøy til å forstå.. eller, hjelpe deg til å forstå, det det du tror du har sett?» (I3)
● Dette kan måles	3	3	0	6	«man kan helt sikkert lage knagger om hva som er på en måte.. Positive ting for en «gåby» da, eller hva jeg skal kalle det. For å få folk til å gå mere.» (I1) «...særlig hvis det telles mennesker..» (I1) «Og så måler vi grønt og jordsmonn og massehåndtering og sårne ting, så det finnes jo allerede..» (I2)
● Brukerperspektivet	0	4	1	5	«Og de målsetningene i et prosjektet er jo ofte, liksom, utviklet sammen med brukerne. Og så liksom, løser man det som brukerne har sagt at de ønsker eller har behov for. Da er min erfaring at det blir så ofte sånn som man har tenkt seg, og så blir det ofte litt bedre enn det man har tenkt seg.» (I2)

					«Og så tenker jeg at de undersøkelsene bør jo.. Bør jo ha fokus på brukeren. Og må ha fokus på «ikke fagfolk», altså brukerne, og da kan da må man ha et folkelig språk, og man må ha ja, har det liksom overkommelig» (I2)
● Måle utvikling	2	1	0	3	«det er helt sikkert nytte av det, men det er kanskje mest til liksom litt sånn forvaltning og til å på en måte se hvordan byen utvikler seg og litt sånne ting, vil jeg tro.» (I1) ««Ja det dette prosjektet gjør vi for å få flere barnefamilier til å bruke byen», og da må man kunne måle etter fem år; Ja, er det flere barnefamilier som har begynt å bruke denne delen av byen?» (I2)
● Interaksjonsdesign	0	2	0	2	«Og så tenker jeg at de undersøkelsene bør jo.. Bør jo ha fokus på brukeren. Og må ha fokus på «ikke fagfolk», altså brukerne, og da kan da må man ha et folkelig språk, og man må ha ja, har det liksom overkommelig, og da mener jeg at interaksjonsdesign og designbransjen er veldig, veldig god.. mmm.. Et godt.. De har gjort dette lenge, så de kan det, så man kunne liksom.. og det ligger litt sånn litt innenfor samme virkelighet, så jeg tenker at det er de der kan man få metoder da.» (I2)
● Trenger gode verktøy, men ikke standardisering	0	1	0	1	«Nei, du trenger ikke noe standard for å måle. Du trenger bare gode verktøy. Og hvis det viser seg... det blir litt sånn markedsøkonomi.. hvis det viser seg at et verktøy er mye bedre enn det andre, så bruker man det. Men jeg tenker generelt at det er bra med en bredde.» (I2)

4.3 Hvilken rolle kan vi som landskapsarkitekter ha i arbeidet med vurdering av kvalitet i byrom?

Mange av tilbakemeldingene fra informantene på dette forskningsspørsmålet var mer i retning av hvordan vi i praksis sikrer bedre kvalitet i byrom, heller enn utvikling av målemetoder for vurdering. Det er bare en av informantene som spesifikt sier at vi kan være med å utvikle målemetoder.

«Men vi som rådgivere kan jo være med å utvikle sånne metoder også da. Eller være med å, liksom, spisse målformuleringen.» (I2)

Dette er samme informant som også nevner flere målemetoder vedkommende selv har vært med på å utvikle.

Et av innspillene fra informantene er at vi bør ha egne, målbare mål til hvert prosjekt. Dette kan også muligens være medvirkende årsak til at informantene i tilbakemeldingene legger mer vekt på landskapsarkitektens rolle i det daglige virket. Altså at de har vekt på hva som er viktig i prosessen med å bestemme egne mål til hvert prosjekt, slik I2 påpeker her;

«vår rolle blir jo når vi er med å utvikle et prosjekt.. (...) «Hva skal dette prosjektet kunne?». Hva er målsetningen med prosjektet. (...) Og når det er tydelig definert, så er det lettere.. å da vet man hva man skal måle etterpå.» (I2)

For full oversikt over kategorier, antall sitater i hver kategori og sitateksempler, se tabell 4.

Videre følger de litt mer generelle og praktisk rettede tolkningene av hva som er landskapsarkitektens rolle i å vurdere kvalitet i byrom.

En av tilbakemeldingene fra informantene på «vår rolle» er at vi som landskapsarkitekter ofte tar ansvar for «alt» - kanskje fordi vi nettopp er opptatt av helhet og samspillet, som nevnt tidligere i resultatene. Og at dette er noe vi må «skjerpe» oss litt på. Vi må rett og slett tørre å fokusere på det som er våre oppgaver, som I2 og I3 sier;

«vi landskapsarkitekter, vi trenger bare eierskapet i vår del av prosessen. (...) jeg er helt for at man skal ha tverrfaglig tilnærming, men vi må eie vår del av prosessen.» (I2)

«Så det å observere og få bruke den fagkunnskapen vi har og tørre å være landskapsarkitekter eller urbanister. Altså denne formgiveren.» (I3)

Det oppleves kanskje som motsigende til innspillet om at det har blitt en utfordring at vi landskapsarkitekter «tar ansvar for alt», men som informantene selv har definert – så er helheten veldig viktig for å sikre kvalitet i byrom. Og i stedet for å sikre helheten gjennom å skulle ha kontroll på alt hele tiden, må vi som landskapsarkitekter være med å sette tydelige mål for hvert prosjekt – og sørge for at prosjektet styres etter disse målene.

«Vår rolle blir jo når vi er med å utvikle et prosjekt.. Og, enten når vi jobber i kommuner eller staten eller privat, så er det jo tydelig; «Hva skal dette prosjektet kunne?». Hva er målsetningen med prosjektet. Så om det blir tydelig definert.. Og når det er tydelig definert, så er det lettere.. å da vet man hva man skal måle etterpå.» (I2)

For å klare å tydeliggjøre vår rolle er det ifølge informantene viktig å forklare, forenkle og prioritere det vi mener er viktig for å sikre kvalitet i byrom.

«Så jeg tror vi må bli flinkere til å sette ord på og forenkle det vi gjør. Jeg tror det.» (I1)

«Vi har en tradisjon for å gjøre litt internt faglig, komplisert. Vanskelig å bryte seg ut av og tørre å generalisere» (I2)

«Og det er veldig viktig og å si det er noe som er viktigere enn en annen ting.» (I3)

Tabell 4: Oversikt over kategorier, antall forekomster av sitater innen hver kategori og sitateksempler på informantenes innspill på "landskapsarkitektens rolle i arbeidet med kvalitet i byrom". OBS! Tabellen går over flere sider.

Kategori	Antall sitater				Sitateksempler
	I1	I2	I3	tot	
● Fokus på oss selv	1	2	4	7	«Ja og jeg føler liksom at vi taper litt mange ganger fordi vi ikke er så gode til å snakke om det som faktisk, egentlig, på et eller annet vis er oss da.» (I1) «vi landskapsarkitekter, vi trenger bare eierskapet i vår del av prosessen. (...) jeg er helt for at man skal ha tverrfaglig tilnærming, men vi må eie vår del av prosessen.» (I2) «Så det å observere og få bruke den fagkunnskapen vi har og tørre å være landskapsarkitekter eller urbanister. Altså denne formgiveren.» (I3)
● Forenkle	1	2	2	5	«Så jeg tror vi må bli flinkere til å sette ord på og forenkle det vi gjør. Jeg tror det.» (I1) «Vi har en tradisjon for å gjøre litt internt faglig, komplisert. Vanskelig å bryte seg ut av og tørre å generalisere.» (I2)
● Prioritering	0	0	5	5	«Og det er veldig viktig og å si det er noe som er viktigere enn en annen ting.» (I3) «... og det er veldig vanskelig å få prioritering inn i faget.» (I3)
● Sette mål	0	3	2	5	«vår rolle blir jo når vi er med å utvikle et prosjekt.. Og, enten når vi jobber i kommuner eller staten eller privat, så er det jo tydelig; «Hva skal dette prosjektet kunne?». Hva er målsetningen med prosjektet. Så om det blir tydelig definert.. Og når det er tydelig definert, så er det lettere.. å da vet man hva man skal male etterpå.» (I2) «Sant på et sted, det er jo sånn som landskapsarkitekt, så vil du kanskje si at det er en måte å tenke rundt et prosjekt, og finne frem til grunntankene. Og kanskje ta vekk en del ting underveis, slik at du får «dette er kjernen» i oppgaven.» (I3)
● "Stå i det"	0	0	4	4	«noen ganger, så må vi være villige til å si at «vei har ikke førsterett. Den svingen må gjøres annerledes» for dette er noe både med siktlinjer det andre, det er en vegetasjon der. Altså nå skal du si at, «De trærne som står her skal bli stående». Altså at man tør» (I3)
● Blir vi overflødige hvis vi begynner å bruke målemetoder?	1	0	3	4	«Eller trenger man, ikke sant, trenger man den kvalitative vurderingen som vi, tross alt, som mennesker kanskje får til? Mmmm... Som det er grenser for hvor mye du kan putte inn i den maskinen... Jeg vet ikke.» (I1) «Og når har du da en.. hvis du utvikler.. Ja, et bedre verktøy. Altså mister du eierskapet til det? Altså gir deg som landskapsarkitekt et godt verktøy enn det andre, som... Hvor lett kan det brukes av andre i den prosessen.» (I3) «så det er det som er faren, er jo at man får et sånn juridisk verktøy, som skal være såpass godt at, og da er det i grunnen jurister som skal bruke det. Ja.» (I3)

					«om du liksom er sånn «eureka! Nå har vi løsningen for alle byrom!»...at ikke det er noen som føler at «nå kan vi det». Vi kan alle tingene, så da du kan droppe ut... Trenger ikke den landskapsarkitekten lenger.. - Jeg: Nei. Ikke sant? Kan bare bruke den der sjekklista. Ja ja ja ja ja... da var det sånn, du har lagt det inn i computer så er det...» (I3)
● Binde prosjektet sammen til en helhet	1	0	2	3	«når i utdannelsen skal vi få den dybden og lære og si «ja» og «nei», altså bare ha denne skapende delen av prosjektet som skal binde sammen.» (I3)
● Metodeutvikling	0	1	0	1	«Men vi som rådgivere kan jo være med å utvikle sånne metoder også da. Eller være med å, liksom, spisse målformuleringen.» (I2)

4.4 Andre innspill fra informantene

Noen temaer fra intervjuene var vanskelig å kategorisere inn under et spesifikt forskningsspørsmål. Disse har jeg valgt å ta opp i dette kapittelet. De to kategoriene, med antall sitater per kategori og sitateksempler, er listet opp i tabell 5.

Det kommer tydelig frem at det er utfordringer, særlig når det kommer til å samarbeide og kommunisere med andre faggrupper rundt hva man egentlig mener med «kvalitet i byrom». Som I2 sa; «Vår faglig definisjon av kvalitet synes jeg egentlig ikke er så udefinert og vanskelig, men det blir vanskelig i byråkratiet og i praksis.» På oppfølgingsspørsmål om det å kommunisere med andre enn landskapsarkitekter om kvalitet ble det sagt;

«Ja, det det begrepet går ikke å bruke, uten det.. det må defineres i hver gruppe. Hva mener vi med... så begrepet er fullstendig hult, sånn sett. I hvis du liksom tenker på den større prosjektgruppen eller beslutningstakere.»

I2 har selv vært innom en mulig løsning (som forøvrig også er nevnt under kap. 4.2.2), nemlig at målemetoder kan være med å hjelpe oss å sette fokus på vår del av faget;

«Ja tenker at det er kjempebra, fordi det blir da.. da er det ikke lenger synsing hvis det er sånn at ja, de resultatene som kommer fram der vil hjelpe det, for å få fokus på fag.. vår del av det faget. Og for generelt fokus på det tverrfaglige rene.» (I2)

Selv om jeg opplevde at det var mye bekymringer og skepsis rundt hvordan vi kan måle kvalitet i byrom, så fremstod informantene som gjennomgående positive til at temaet diskuteres. Som I2 sa;

«Så det er veldig bra at du tar tak i problemstillingen det, og det er derfor jeg takker ja til det intervjuet, for jeg synes at det er det er viktig at vår fagstand tar tak i den.» (I2)

Tabell 5: Oversikt over kategorier, antall forekomster av sitater innen hver kategori og sitateksempler på andre innspill fra informantene. OBS! Tabellen går over flere sider.

Kategori	Antall sitater				Sitateksempler
	I1	I2	I3	tot	
● Forholdet til andre faggrupper	5	4	4	13	«Vår faglig definisjon av kvalitet synes jeg egentlig ikke er så udefinert og vanskelig, men det blir vanskelig i byråkratiet og i praksis.» (I2) «Ja, det det begrepet går ikke å bruke, uten det.. det må defineres i hver gruppe. Hva mener vi med... så begrepet er fullstendig hult, sånn sett. I hvis du liksom tenker på den større prosjektgruppen eller beslutningstakere.» (I2) «Ja. Så er det veldig, veldig stor mismatch mellom hva som ligger i de forskjellige. Ja, hos forskjellig fra investor til utbygger til byråkrat og så videre.» (I2) «Nei du kan si.. Du er på forskjellige planeter. Og du har litt annet forskjellig. Altså..» (I3) «Og så er det den måten, altså, hvordan skal du få veiingeniørene til å tenke forming? Og hvem har rett?» (I3)
● Viktig tema	0	1	1	2	«Så det er veldig bra at du tar tak i problemstillingen det, og det er derfor jeg takker ja til det intervjuet, for jeg synes at det er det er viktig at vår fagstand tar tak i den.» (I2) «Ja for det det er jo jeg synes jo det er noe. Hvordan vi har jobbet og hvor mye er det, sånn.. Har det vært relevant? Altså, hvor mye har vi målt og hvordan har vi jobbet med de forskjellige oppgavene?» (I3)

5 Drøfting

I dette kapittelet skal jeg sammenfatte noen særtrekk som står frem etter intervjuene med informantene, og drøfte hva dette kan innebære av praktiske implikasjoner.

5.1 Hva legger vi som landskapsarkitekter i begrepet «kvalitet i byrom»?

«Kvalitet i byrom» er en veldig generell og overordnet tilnærming til et tema som påvirkes av veldig mange faktorer. Informantene ble derfor først spurt om å definere «kvalitet i byrom», i hovedsak for å få en forståelse av *hva* informantene tenker må måles, for så å kunne legge disse svarene til grunn for de neste spørsmålene, rundt *om* og *hvordan* denne kvaliteten kunne måles. Det stod seg tidlig frem at omfanget av å forsøke å lage en generell definisjon av hva som bidrar til kvalitet i byrom er mye større enn denne masteroppgaven hadde rom for.

De konkrete resultatene av hva informantene la i begrepet «kvalitet i byrom» mener jeg er godt belyst gjennom tabell 1 i resultatdelen, og som sagt ikke et tema det er rom for å gå i dybden på i denne oppgaven. Det som imidlertid kan være interessant å reflektere rundt er *hvordan* de snakket om temaet og begrepene. Det er et bredt spekter innen det som oppfattes som kvalitet hos de ulike informantene, og informantene bruker begrepet kvalitet på ulike måter. Som et eksempel på det brukes «kvalitet» noen ganger synonymt med «egenskap», og en egenskap er i utgangspunktet et nøytralt begrep. Mens andre ganger brukes det om det som er «bra», slik jeg også hadde som personlig utgangspunkt før arbeidet at «kvalitet» var noe bra. Dette er også helt i tråd med hvordan kvalitet som begrep defineres i teorien – begge tilnærmingene er slik sett «rett», men intervjuene og innspillene bærer preg av lite gjennomarbeidet begrepsbruk. Både jeg og informantene brukte begrepene litt om hverandre. Det sier noe om kompleksiteten i begrepet, når fagfolk bruker det ulikt i relativt like kontekster og for å svare på de samme intervju spørsmålene.

Det var også en helt tydelig tilbakemelding fra informantene at de opplevde det som vanskelig å definere kvalitet, og at det blir enda vanskeligere i samarbeid (eller kanskje heller motarbeid, slik jeg tolket det) med andre faggrupper. Det ser ut til at det ofte kan være store

uenigheter, og kanskje også det som kan oppfattes som en «forutinntatt» holdning mellom faggrupper og parter i prosjekter som kan være til hinder for dette samarbeidet.

Som følge av dette er det også flere andre spørsmål som dukker opp, blant annet at jeg jo bare har snakket med den ene siden i denne saken, som er landskapsarkitekter. Er det sånn at de andre faggruppene vi jobber med, føler det på samme måte, og mener at landskapsarkitektene ikke forstår viktigheten av deres syn på kvalitet? Mener vi at vi har bedre forståelse for deres kvalitetssyn enn det de har for vårt? Undervurderer vi de andre faggruppene? Og kan det bidra til bedre kommunikasjon å ha noen definerte mål på hva som gir god kvalitet i byrom?

Disse spørsmålene kan jeg ikke svare klart på ut ifra det datamaterialet som er samlet inn i dette prosjektet. Men det er tydelig i innspillene fra informantene at kommunikasjon og samarbeid på tvers av faggrupper er en av de store utfordringene når det kommer til å definere og sikre kvalitet i byrom. Det kan tyde på at det er et interessant felt å undersøke videre. Og det virker derfor som at det kan være hensiktsmessig å jobbe videre med å finne mer allmenne begrepsapparat for å definere kvalitet i tverrfaglige prosjekter.

5.2 Trenger vi målemetoder og indikatorer for å vurdere kvalitet i byrom? Hvorfor/hvorfor ikke?

I intervjuene snakket informantene både om måling av kvalitet i byrom generelt, og mer spesifikt om standardisering av målemetoder. Særlig når det gjaldt standardisering av målemetoder så var informantene opptatt av at dette har en del utfordringer.

Når det løftes opp til den store diskusjonen *om* vi skal måle kvalitet i byrom, og om det i det hele tatt er nødvendig, så snakker informantene om at kvalitet i byrom for eksempel ikke bare er gode materialkvaliteter i benker og stein, men også at folk tenker at det er byrom som er lett tilgjengelige, påkoblet og som har masse av disse andre flerfunksjonene – som ikke har noe med materialkvalitet å gjøre lenger. De kommer også selv tilbake til at dette kanskje også er vanskeligere å måle enn for eksempel de nevnte materialkvalitetene.

Det kan være interessant å se den skeptiske holdningen informantene har til målemetoder opp mot det at kategoriene stedsidentitet, enkelhet og opplevelseskvalitet er de kategoriene som er

nevnt flest ganger. Dette er alle overordnede helhets-begreper, som kan ansees å være umålelige da det er sammensatt av mange mindre og varierende faktorer. Informantene er særlig opptatt av at kvaliteten «stedsidentitet» vil variere veldig, og at den dermed vil være vanskelig å fange opp med en målemetode. Og informantene er i alle tilfeller ikke alene om å definere stedsidentitet som en viktig faktor for kvalitet i byrom. Den norske arkitekten og byplanleggeren Butenschøn (2009) peker på viktigheten av det unike og gjenkjennbare i byen.

Når det nå er slik at informantene selv definerer «umålelige» eller «faglig skjønnsvurderte» faktorer som viktige faktorer for kvalitet, er det kanskje ikke så rart at de fremstår som til dels negative til målemetoder?

Men er de egentlig umålelige? Det påstås jo fra forskerne at nettopp «Measuring urban design»-metoden kan måle noen av disse kvalitetene (Ewing & Clemente 2013). Det kan se til at selv om det under intervjuet ble forklart hva metoden går ut på, så er det vanskelig å kunne se for seg hvordan metoden kan virke. Nettopp fordi slike kvaliteter i utgangspunktet sees på som umålelige.

Informantene selv virker å ha mer troen på å definere mål og målbarhet i hvert enkelt prosjekt, heller enn å utvikle standarder for måling av kvalitet som skal gjelde for alle byrom. Det kan imidlertid se ut til at de vil ha tilgang til noen utvalgte måleverktøy, som de kan bruke i prosjektene etter behov, og tilpasse disse undervegs.

Skepsisen til standardiserte målemetoder underbygges av at noen av informantene frykter at det rett og slett vil føre til standardiserte byrom. Og med Butenschøn fortsatt i mente, er det lett å tenke at de har rett i at dette er viktig å unngå. Mennesker vil ha unike opplevelser i de byrommene de omgir seg med (2009). Det er med andre ord mye mer en følelse av unikhhet, enn tilstedeværelse av elementer som er utslagsgivende for kvaliteten.

Jeg trodde nok også i forkant av intervjuene at informantene skulle ha flere innspill på naturperspektivet – om viktigheten av biologisk mangfold, klima- og miljø-håndtering, og at det er helsefremmende med natur, også i byen. For min egen del var dette nemlig en av grunnene til at jeg ønsket å gå i dybden på denne tematikken, fordi jeg synes at dette perspektivet manglet i metoden til Ewing og Clemente. Dette ser ikke ut til å være et område

de prioriterte å snakke om. Er dette fordi de ikke mener det er viktig? Det nevnes bare i bisetninger her og der i intervjuene, nesten litt tilforlatelig.

Eller kan det bety at vi som landskapsarkitekter kanskje tar det litt for gitt? – at det er selvsagt at natur påvirker kvaliteten i byrommet? Kanskje er det allerede flere målemetoder og verktøy som sikrer naturperspektivet i planleggingen? Her har to masteroppgaver fra NMBU to ulike utgangspunkt – i den ene foreslås ny metode basert på landskapsøkologiske prinsipper (Mokrosinski-Hoel, 2023), mens den andre går mer i dybden på anerkjente sertifiseringsverktøy (som jo baserer seg på en form for målinger av gitte kriterier), for å undersøke i hvilken grad disse sikrer naturpositiv landskapsarkitektur (Nordhaug, 2023). Og selv om Nordhaug finner at disse verktøyene alene ikke kan sikre naturpositiv landskapsarkitektur (ibid), er dette helt klart vinklinger og betraktninger som er aktuelle å ta med seg videre i prosessen med å utarbeide relevante målemetoder for kvalitet i byrom.

5.3 Hvilken rolle kan vi som landskapsarkitekter ha i arbeidet med vurdering av kvalitet i byrom?

Alle tre informantene er enige i at temaet måling av kvalitet i byrom er veldig viktig å ta tak i, blant annet fordi et av våre mål som faggruppe er å evaluere behov, finne løsninger og planlegge for og skape byrom av høy kvalitet, men hvordan kan vi avgjøre om vi klarer nettopp det?

Etter å ha snakket med de tre informantene, og reflektert rundt egne opplevelser gjennom studiet, så har jeg inntrykk av at landskapsarkitekten ofte ender opp som en slags «altnulig-mann». At vi må tenke på alt, tilpasse løsninger og se helheten i prosjektene – fordi «helheten» også er viktig for kvaliteten slik vi ser det – og dermed kan tape i kvalitetsdiskusjonen med andre faggrupper. Kanskje handler dette om nettopp det at vi kan ha vanskeligheter med å spesifisere kvaliteten på noen av de viktige elementene vi er fagekspert på ovenfor andre faggrupper – som opplevelseskvaliteter og stedsidentitet – samtidig som de faggruppene vi ofte møter i slike diskusjoner kan vise til mer målbare kvaliteter i sine prosjekter? Dette kan skape situasjoner der de med et best definert og utarbeidet begrepsapparat vinner frem med sine definisjoner.

En tydelig tilbakemelding fra informantene om landskapsarkitektens rolle er at vi må «tørre å stå på vårt». Vi må for eksempel ha argumentene klare for hvorfor akkurat dette tiltaket er riktig for å sikre kvaliteten i byrommet, og vi må sørge for å være med også når tiltak prioriteres. Dette mener jeg at er direkte overførbart til at man må være med å prioritere, også når nye metoder for å måle kvaliteten utvikles. Det taler for mer arbeid rundt utvikling av begrepene, og på å spre denne kunnskapen i fagfeltet.

Videre må vi som landskapsarkitekter i arbeidet med målemetodene, og utviklingen av disse, sikre at målemetodene ikke blir en udiskutabel «fasit», fordi det faglige skjønnnet også må kunne overstyre teoretiske definisjoner. Det er sjelden entydige svar på hvordan vi løser et oppdrag, men hvem er bedre til å finne svarene enn de som faktisk vet, gjennom førstehånds erfaring, hva dette «faglige skjønnnet» innebærer?

5.4 Behovet for ytterligere forskning

Temaet «måling av kvalitet i byrom», kan se ut til å ha vært et stort tema å gape over i en masteroppgave. Det har for eksempel ikke vært rom for å gå i dybden på alle begreper og vinklinger som informantene tok opp. Og begreper som «stedsidentitet», «enkelhet» og «opplevelseskvalitet» kan se ut til å være begreper som i seg selv kan trenge en fullverdig master- eller doktoroppgave for å definere den fulle betydningen av begrepet. Det har også dukket opp flere spørsmål enn svar underveis i oppgaven, noe som til gjengjeld underbygger behovet om å undersøke temaet videre.

Likevel vil jeg påpeke – med grunnlag i det som har kommet frem i denne oppgaven – at det fremstår som et klart behov for å gjøre dette arbeidet på et nivå som kan gå mer i dybden på bruken av kvalitetsbegrepet, både for landskapsarkitekter alene – og ikke minst – hvordan begrepet forstås i tverrfaglige arbeidsgrupper i planleggingssektoren. Det hadde nok gjort arbeidet som landskapsarkitekt enklere og mer effektivt, og det kunne bedre kommunikasjonen i samarbeidet med andre faggrupper.

6 Konklusjoner

Formålet med denne masteroppgaven har vært å utforske temaet «måling av kvalitet i byrom», gjennom intervjuer med tre norske landskapsarkitekter. Det er tatt utgangspunkt i tre forskningsspørsmål for å belyse oppgavens tematikk, og intervjuene har gitt nyttig informasjon. Oppsummering av funnene er videre sortert etter de tre forskningsspørsmålene:

1. Hva legger vi som landskapsarkitekter i begrepet «kvalitet i byrom»?

Landskapsarkitektene som deltok i denne studien, har mange ulike og til tider komplekse oppfatninger av hva «kvalitet i byrom» er. Dette underbygger utfordringene rundt å finne frem til – og utvikle – bedre målemetoder for kvalitet i byrom.

2. Trenger vi målemetoder og indikatorer for å vurdere kvalitet i byrom?

Hvorfor/hvorfor ikke?

Det virker etter samtalene med informantene som at standardiserte metoder for måling av «kvalitet i byrom» som skal gjelde for alle byrom nok har liten hensikt, fordi: Alle byrom er forskjellige, og oppfattelser av hva kvaliteten i disse byrommene er, er også forskjellige. Men, å bruke målemetoder som supplement og utgangspunkt for faglig diskusjon og utvikling, kan være bra og nyttig i faglig arbeid. Og informantene er opptatt av at det å vurdere behov og målemetode for hvert byrom, kan være nyttig.

Så hva trenger vi for å måle kvalitet i byrom? For det første trenger vi verktøy som hjelper oss å få en felles forståelse av kvalitet i byrom på tvers av faggrupper. For det andre trenger vi en «verktøykasse», heller enn standardiserte målemetoder, som vi kan plukke målemetoder som passer til hvert prosjekt. Dette følger av at prosjektene også er ulike, og behovene varierer.

3. Hvilken rolle kan vi som landskapsarkitekter ha i arbeidet med vurdering av kvalitet i byrom?

Det fremstår klart at vi som landskapsarkitekter også må være med å utvikle målemetodene. Selv om det bare var en av informantene som spesifikt kommenterte det, er det flere grunner til dette: For det første er det helt tydelig at alle tre informantene anerkjenner utfordringen, og

at de er enige i at det er et tema som trenger å jobbes mer med. For det andre anerkjenner alle informantene at ulike faggrupper og parter i prosjektene har ulik oppfattelse av kvalitetsbegrepet. Derfor virker det klar at for å få landskapsarkitektens perspektiver med, så må vi også være med når målemetodene utvikles.

En avsluttende konklusjon er at selv om funnene i denne studien ikke er entydig positive når det kommer til om – og hvordan – man kan måle kvalitet i byrom, så er det allikevel tydelig at det er et tema som engasjerer, og som alle informantene mener det er verdt å undersøke videre. Det virker derfor som en klar konklusjon at det er ønskelig og relevant med mer forskning som kan gå dypere inn i spørsmålene knyttet til å definere og måle kvalitet i byrom.

7 Referanseliste

- Aspen, J. (2010). Byteori og byutvikling. Hvem eier byen? – Plan, tekst og historie. s.15-28. Thon, J.H. & Eriksen, R. (red.) Oslo: Novus Forlag AS. ISBN 978-82-7099-607-0
- Butenschøn, P.(2009). Byen. En bruksanvisning. Oslo: Aschehoug. ISBN 978-82-03-23745-4
- Egeland, E.S. & Hiis, H.: kvalitativ analyse - kjemi i Store norske leksikon på snl.no. Hentet 12.08.23 fra https://snl.no/kvalitativ_analyse_-_kjemi
- Eriksen, A. (2023). Arkitekturopprøret – Mer enn modernismekritikk. Tidsskriftet Arkitektur. Publisert 12.04.23. Hentet 14.08.23 fra <https://www.arkitektur.no/fag/essay/arkitekturopproeret-mer-enn-modernismekritikk/>
- Ewing, R. & Clemente, O. (2013). Measuring Urban Design: Metrics for Livable Places. Metropolitan Planning + Design. Washington, DC: Island Press. ISBN-13:978-1-61091-194-8
- Fongar, C. & Thorén, K. H. (2022). Kartlegging av indikatorer for gå- og aktivitetsvennlige nærmiljøer som grunnlag for videre arbeid og systematisering. Ås: Norges miljø- og biovitenskapelige universitet.
- Fossum-Raunehaug, S. (2018). Innsamling og lagring av forskingsdata i pågående prosjekt. Norges Miljø og Biovitenskapelige universitet. Hentet 05.08.2023 fra <https://www.nmbu.no/forskning/innsamling-og-lagring-av-forskingsdata-i-pagaande-prosjekt>
- Frisch, J. (2011). Kvalitet, kvalitetsforbedring og pasientsikkerhet. Det medisinske fakultet, UiO. Hentet 31.7.23 fra <https://www.med.uio.no/studier/ressurser/fagsider/klok/info-fagplanutvalg/kvalitet-og-pasientsikkerhet.html>
- Gehl, J. (1971). Livet mellom husene. 7. utgave (2017). København: Arkitektens Forlag. ISBN 978-87-7407-435-9
- Gehl, J. & Svarre, B. (2013). Bylivsstudier – studier af samspillet mellem byens form og byens liv. København: Bogværket. ISBN 978-87-92420-23-7
- Gundersen, D. & Halbo, L. (2018). Kvalitet. Store norske leksikon på snl.no. Hentet 31.7.23 fra <https://snl.no/kvalitet>
- Halvorsen, K. (2008). Å forske på samfunnet – en innføring i samfunnsvitenskapelig metode. 5. utgave. Oslo: J.W. Cappelens Forlag as. ISBN:978-82-02-28194-6
- HOD - Helse- og omsorgsdepartementet (2020). Sammen om aktive liv – Handlingsplan for fysisk aktivitet 2020-2029. Hentet 12.08.23 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/sammen-om-aktive-liv/id2704955/>
- KMD - Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2016). Byrom – En idehåndbok. Hentet 31.7.23 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/byrom---en-idehandbok/id2524971/>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). Det kvalitative forskningsintervju. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS. 3.utgave, 5. Opplag (2019). ISBN 978-82-05-46354-7
- Malterud, K. (2013). Kvalitative metoder i medisinsk forskning. 3. utgave. Oslo: Universitetsforlaget. ISBN: 978-82-15-01800-3

- Malterud, K. (2021). Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag. 4.utgave. Oslo: Universitetsforlaget. ISBN: 978-82-15-02828-6
- Mokrosinski-Hoel, L.E. (2023). Ecosystem health: what? Why? How?. Masteroppgave. Ås: Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. Hentet 09.08.23 fra <https://nmbu.brage.unit.no/nmbu-xmlui/handle/11250/3079310>
- Nordhaug, B. (2023). Mot en naturpositiv landskapsarkitektur - En gjennomgang av mål, verktøy og sertifiseringssystemer. Masteroppgave. Ås: Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. Hentet 09.08.23 fra <https://nmbu.brage.unit.no/nmbu-xmlui/handle/11250/3079925>
- Oslo Kommune (2023). Arkitekturpolitikk for Oslo. Hentet 03.08.23 fra <https://www.oslo.kommune.no/byutvikling/arkitekturpolitikk-for-oslo/>
- Regjeringen (2016). Byrom – En idehåndbok. Dokumentbeskrivelse. Hentet 31.7.23 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/byrom---en-idehandbok/id2524971/>
- Robson, C. (2002). Real world research : A resource for social scientists and practitioner-researchers (2nd ed.). Oxford: Blackwell. ISBN-13: 978-0-631-21305-5

8 Vedleggsliste

Vedlegg 1 – Intervjuguide

Vedlegg 2 – Samtykkeskjema

Vedlegg 3 – SIKT Vurdering av meldeskjema

Vedlegg 4 – Rekrutteringsmail

Hva tenker du, når jeg sier «kvalitet i byrom»?/ Hva mener du at ligger i begrepet «kvalitet i byrom»?

- U håndterlig? Stort og vanskelig?
- Hverdagslig?
 - o snakker man om det i hverdagen som lark?
 - o eller snakker man om byrommene på andre måter? Bra/dårlig
- man snakker jo fort om god/dårlig eller høy/lav kvalitet – Hva tenker du kjennetegner et byrom av høy kvalitet / et godt byrom

Hva tenker du om *måling* av kvalitet i byrom? Ser du noen umiddelbare utfordringer eller positive sider ved å skulle gjøre slike vurderinger?

- Hva kan være gode indikatorer for å måle kvalitet i byrom?
(Dra det fra overordnet mot mer konkret.. ?)

Jeg nevnte jo også det i mailen jeg sendte deg at litt av bakgrunnen for dette temaet er jo at offentlige instanser vil ha flere måter å måle på, for å følge opp og gjøre vurderinger for det aller meste – også byrom.

- Hva tenker du om denne innstillingen?
- Ser du behovet?

Kan man måle kvalitet i ulike byrom og sette ulike byrom opp mot hverandre?

Rapporten jeg nevnte; er blitt til nettopp på grunn av en slik «etterlysning» fra det offentlige. Og kort oppsummert viser den til viser til en liten grad av samordning av slike målemetoder nasjonalt.

Bør man jobbe med å finne (kvantitative) standardiserte metoder/indikatorer for å måle kvalitet i byrom? Hvorfor/hvorfor ikke?

- Utfordringer og muligheter med slike metoder

Hvilken rolle mener du, at vi som landskapsarkitekter bør/kan ha i arbeidet med slike prosesser?

- Utvikling av metoder/indikatorer?
- Måling/rangering i etterkant?

Vedlegg 1 – Intervjuguide

Kan du se for deg at man kan ha nytte av slike indikatorer/metoder i planleggingsprosessen?

Kjenner du til noen objektive målemetoder/indikatorer som brukes? Hva tenker du om disse, er de gode/dårlige indikatorer for å måle kvaliteten?

- Kvantitativ måling av kvalitet?

Et eksempel på en konkret metode, er den jeg nevnte i den første mailen jeg sendte -

Measuring urban design – tar utgangspunkt i etablerte teorier rundt perseptuelle kvaliteter som altså handler om de faktiske forhold vi kan oppfatte, og ikke HVORDAN vi føler oss.

Du kjenner kanskje igjen i alle fall noen av kategoriene, imageability, enclosure, Human scale, transparency og complexity. men de har konkretisert disse ned til elementer som kan telles og registreres, uten egentlig å måtte vurdere noe selv.

Definerer byrom/gatestrekke på ca 100 m

Prosedyrer og beskrivelser for hvordan man måler

Eks.

Imageability

- Antall Tilgjengelige torg, parker, hager og gårdsrom
- Antall synlige store landskapselementer/naturlige landemerker
- Prosent historiske bygg

Human scale

- Høyde på bygg
- Antall «gatemøbler» inkl. Benker, bord og stoler på restauranter, søppelkasser, gatelykter osv.

Hva tenker du om noe sånt?

I rapporten vi snakket om i sta er jo temaet spesifikt dette med gange og aktivitetsvennlige miljøer, og der er jo fokuset ofte på trafikk, og forholdsvis overordnet - som tilgang eller avstand til grøntområder, boligtetthet, arealbruk osv.

Tenker du at det er bedre mål/indikator på kvalitet?

I ditt daglige arbeid med prosjekter..

Om noen, Hvilke indikatorer bruker du/tar du aktivt stilling til i planleggingsprosessen?

Hva er det som gjør, når du har prosjektert et byrom, at du vet at det er et godt byrom.

.... hva tenker du nå om måling av kvalitet i byrom, og er det eventuelt noe annet du vil legge til?

....Da har jeg vært igjennom de spørsmålene som jeg hadde tenkt til å spørre om.

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Hva mener norske landskapsarkitekter om måling av kvalitet i byrom?”

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å finne ut hva norske landskapsarkitekter mener om måling av kvalitet i byrom. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål:

Prosjektet er en masteroppgave ved Norges Miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), institutt for landskap og samfunn, avdeling for landskapsarkitektur. Masteroppgaven vil bli publisert i Brage, NMBUs digitale fulltekstarkiv.

Formålet er å finne ut hva norske landskapsarkitekter mener om måling av kvalitet i byrom. Mer spesifikt hvordan man kan måle og sammenligne kvalitet i byrom og hva som bør være landskapsarkitektens rolle i utvikling og bruk av slike målemetoder? Dette er tenkt belyst gjennom semistrukturerte intervjuer med 3-5 landskapsarkitekter.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Professor Anne Katrine Geelmuyden (veileder) og Marie Kristine Koteng Nicolaisen (student) ved Norges Miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) er ansvarlig for prosjektet. Førsteamanuensis Katinka Horgen Evensen er med som biveileder i prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta fordi du av forskningsgruppen (student og veiledere) er ansett som en faglig ressurs og en som kan antas å ha meninger om dette temaet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at vi gjennomfører et digitalt semistrukturert intervju. Det vil ta deg ca. 45 minutter. Intervjuet vil inneholde spørsmål om dine meninger rundt kvalitet i byrom, særlig hvordan, eller om man i det hele tatt bør-, jobbe med å utvikle kvalitetsindikatorer for dette. Intervjuet vil bli tatt opp og senere transkribert. Det vil bli anledning til å gjøre rettelser/oppklaringer etter intervjuet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det er Marie Kristine Nicolaisen som skal gjennomføre intervjuene og behandle data. Veileder (Anne Katrine Geelmuyden) og biveileder (Katinka Horgen Evensen) vil også ha tilgang til datamateriale. Videoopptakene lagres passordbeskyttet på NMBU sine områder til prosjektets slutt (31.12.2023).

Vedlegg 2 - Samtykkeskjema

Reviderte og anonymiserte transkripsjoner av intervjuene vil bli lagt ved den endelige masteroppgaven som vedlegg. Basert på spørsmålene som stilles, svarene som gis og at det er svært få deltakere i denne studien, kan det være mulig å gjenkjenne deltakerne i den endelige publikasjonen.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes 31. desember 2023. Etter prosjektslutt blir videoopptakene slettet.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Norges Miljø- og biovitenskapelige universitet har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandørs personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Norges Miljø- og biovitenskapelige universitet ved:

- Marie Kristine Nicolaisen (Student)	marie.kristine.koteng.nicolaisen@nmbu.no
- Anne Katrine Geelmuyden (Professor, Veileder)	anne-katrine.geelmuyden@nmbu.no
- Hanne Pernille Gulbrandsen (Personvernombud)	personvernombud@nmbu.no

Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen av prosjektet som er gjort av Sikts personverntjenester ta kontakt på:

- Epost: personverntjenester@sikt.no, eller telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Anne Katrine Geelmuyden

Marie Kristine Koteng Nicolaisen

(Forsker/veileder)

(Student)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «**Hva mener norske landskapsarkitekter om måling av kvalitet i byrom**», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju med videoopptak
- at opplysninger om meg publiseres slik at jeg kan gjenkjennes. Transkripsjon fra intervjuet vil bli brukt i- og lagt ved masteroppgaven. Personopplysninger som kan inkluderes er for eksempel prosjekter jeg har vært en del av, nåværende eller tidligere arbeidsplass, eller annen faglig erfaring som er relevant, dersom dette kommer opp under intervjuet.*

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

[Meldeskjema / Hva mener norske landskapsarkitekter om måling/vurdering av kvalit...](#) / Vurdering **Vurdering av**
behandling av personopplysninger

Referansenummer
717078

Vurderingstype
Automatisk

Dato
23.01.2023

Prosjekttittel
Hva mener norske landskapsarkitekter om måling/vurdering av kvalitet i byrom?

Behandlingsansvarlig institusjon
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – NMBU / Fakultet for landskap og samfunn / Institutt for landskapsarkitektur

Prosjektansvarlig
Anne Katrine Geelmuyden

Student
Marie Kristine Koteng Nicolaisen

Prosjektperiode
01.02.2023 - 31.12.2023

Kategorier personopplysninger
Alminnelige

Lovlig grunnlag
Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 31.12.2023.

[Meldeskjema](#)

Grunnlag for automatisk vurdering

Meldeskjemaet har fått en automatisk vurdering. Det vil si at vurderingen er foretatt maskinelt, basert på informasjonen som er fylt inn i meldeskjemaet. Kun behandling av personopplysninger med lav personvernulempe og risiko får automatisk vurdering. Sentrale kriterier er:

- De registrerte er over 15 år
- Behandlingen omfatter ikke særlige kategorier personopplysninger;
 - Rasemessig eller etnisk opprinnelse
 - Politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning
 - Fagforeningsmedlemskap
 - Genetiske data
 - Biometriske data for å entydig identifisere et individ
 - Helseopplysninger
 - Seksuelle forhold eller seksuell orientering
- Behandlingen omfatter ikke opplysninger om straffedommer og lovovertrедelser
- Personopplysningene skal ikke behandles utenfor EU/EØS-området, og ingen som befinner seg utenfor EU/EØS skal ha tilgang til personopplysningene
- De registrerte mottar informasjon på forhånd om behandlingen av personopplysningene.

Informasjon til de registrerte (utvalgene) om behandlingen må inneholde

- Den behandlingsansvarliges identitet og kontaktopplysninger
- Kontaktopplysninger til personvernombudet (hvis relevant)
- Formålet med behandlingen av personopplysningene
- Det vitenskapelige formålet (formålet med studien)
- Det lovlige grunnlaget for behandlingen av personopplysningene
- Hvilke personopplysninger som vil bli behandlet, og hvordan de samles inn, eller hvor de hentes fra
- Hvem som vil få tilgang til personopplysningene (kategorier mottakere)
- Hvor lenge personopplysningene vil bli behandlet
- Retten til å trekke samtykket tilbake og øvrige rettigheter

Vi anbefaler å bruke vår [mal til informasjonsskriv](#).

Informasjonssikkerhet

Du må behandle personopplysningene i tråd med retningslinjene for informasjonssikkerhet og lagringsguider ved behandlingsansvarlig institusjon. Institusjonen er ansvarlig for at vilkårene for personvernforordningen artikkel 5.1. d) riktighet, 5. 1. f) integritet og konfidensialitet, og 32 sikkerhet er oppfylt.

Vedlegg 4 – Mail til deltakere

Hei

Jeg heter Marie Kristine Nicolaisen, og jeg skriver min master i landskapsarkitektur ved NMBU denne våren. Jeg kontakter deg fordi jeg ønsker deg som deltaker i min studie «Hva mener norske landskapsarkitekter om måling av kvalitet i byrom?».

Det er liten tvil om at det offentlige ønsker seg metoder for å måle og følge opp omgivelsene våre. Eksempelvis bestilte helsedirektoratet nylig en kartlegging av indikatorer for gå- og aktivitetsvennlige nærmiljøer. Rapporten fra denne kartleggingen, som kom i mars 2022, viser til en liten grad av samordning av målemetoder nasjonalt.

Jeg har selv testet metoden «Measuring urban design – metrics for livable places» av Reid Ewing og Otto Clemente. Det var arbeidet med denne metoden som fikk meg til å ønske å dykke dypere ned i tematikken.

Diskusjoner med veileder og biveileder (Katinka Horgen Evensen) har altså ført meg dit jeg er nå, med det store, innledende spørsmålet «Hva mener norske landskapsarkitekter om måling av kvalitet i byrom?»

Det jeg ønsker med studien er kort sagt å fremme landskapsarkitektenes stemme i den dagsaktuelle debatten rundt kvaliteten i byrom, og det offentliges behov for vurdering og oppfølging av både gamle og nye byrom.

Studien vil bestå av semistrukturerte intervjuer av noen få utvalgte landskapsarkitekter som har jobbet mye med utvikling av byrom, og som kan antas at har både kunnskap og meninger om temaet. Ditt navn har kommet opp i samtaler med min veileder Anne Katrine Geelmuyden, og vi håper begge at du vil delta.

Intervjuene vil foregå digitalt på Teams/Zoom, da jeg befinner meg i Washington D.C. de neste månedene. Av hensyn til tidsforskjellen er jeg avhengig av å gjennomføre de etter kl. 13.00 (norsk tid), utover dette er jeg veldig fleksibel. Jeg ønsker å gjennomføre intervjuene så fort som mulig, aller helst innen uke 11 (fredag 17.03).

Ber derfor vennligst om **sva**r innen **fredag 3. mars**.

Jeg legger ved samtykkeskjemaet som er nødvendig av personvern hensyn, da intervjuet skal tas opp og transkriberes. Du trenger ikke å signere skjemaet før vi har avtalt nærmere.

Håper du vil bidra!

Med vennlig hilsen
Marie Kristine Nicolaisen

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Noregs miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Postboks 5003
NO-1432 Ås
Norway